

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Roosa-Maria Kujala

SIJOITUSOPAS HENKILÖSTÖN PEREHDYTTÄMISEEN

Case OP Tampere

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous
2015

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Roosa-Maria Kujala
Opinnäytetyön nimi	Sijoitusopas henkilöstön perehdyttämiseen Case OP Tampere
Vuosi	2015
Kieli	suomi
Sivumäärä	51 + 1 liite
Ohjaaja	Jukka Paldanius

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda sijoitusopas OP Tampereelle henkilöstön perehdyttämiseen työtehtävien vaatiessa tietämystä piensijoittamisesta. Opinnäytetyö tehdään toimeksiantajan, OP Tampereen, pyynnöstä. Työn aihe nousi esille omasta kiinnostuksestani sijoittamista kohtaan sekä työtehtävieni muuttuessa. Myös organisaatiossa tulevat muutokset vahvistivat tarvetta tämän kaltaiselle oppaalle. Työn tavoitteena oli selvittää, millaista tietoa sijoittamisesta päivittäispuolen toimihenkilö työssään tarvitsee, ja luoda perehdytysopas vastaamaan tätä tarvetta.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksessa haastateltiin pankin sijoitustehtävissä toimivia asiantuntijoita heidän osaamisensa perusteella. Haastattelut toteutettiin avoimina haastatteluina, jotta oppaan rajaamiseen sekä sen sisältöön saatiin eri näkökulmia. Opinnäytetyö on toiminnallinen työ, joka muodostuu teoriaosuudesta sekä sen pohjalta toteutetusta oppaasta. Teoreettinen viitekehys koostuu perehdyttämisestä ja perehdyttämisen tukimateriaaleista.

Nykyään asiakkaat ovat kiinnostuneempia sijoittamisesta, ja toimihenkilöt tarvitsevat yhä enemmän tietämystä sijoittamiseen liittyvistä asioista. Se edellyttää toimihenkilöiltä yhä enemmän kokonaisvaltaisempaa palvelua ja neuvontaa. Toimihenkilöiden tulee tuntea finanssialan lainsäädäntöä, valvontaa ja säädöksiä.

ABSTRACT

Author	Roosa-Maria Kujala
Title	Investment guide for Orientation of Employees
Year	2015
Language	Finnish
Pages	51 + 1 Appendices
Name of Supervisor	Jukka Paldanius

The aim of this thesis is to create an investment guide for the orientation of employees in OP Tampere. This thesis is done for the client, at the request of the OP Tampere. The topic came up based on their own as well as my interest in investing and changing my work tasks. Changes in the organization also confirmed the need for this kind of guide. The aim was to find out what information employees need in their work, and create an orientation guide to meet this need.

The thesis was carried out as a qualitative study. In the study was interviewed the bank's investment specialists. The thesis is a functional work, which consists of a theoretical part and a guide. The theoretical framework consists of induction and orientation support materials.

Today, customers are more interested in investing, and the employees need more and more knowledge associated with an investment. It requires more and more comprehensive service and advice from officials. Official should be familiar with the financial sector legislation, control and regulations.

Keywords	Small investment, investment profile, investment product, orientation
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
1.1	Työn lähtökohdat	5
1.2	Toimeksiantajan esittely	5
2	PRODUKTIN TAUSTA JA TARKOITUS	6
2.1	Työn tavoite ja rajausta.....	6
2.2	Tutkimusmenetelmät ja -aineisto.....	6
2.3	Työn rakenne	7
3	PEREHDYTTÄMINEN.....	9
3.1	Perehdyttämisen merkitys.....	9
3.1.1	Suunnittelu	10
3.1.2	Toteutus.....	11
3.1.3	Seuranta.....	11
3.2	Perehdyttämisen tukimateriaalit.....	12
4	SIJOITUSOPAS HENKILÖSTÖN PEREHDYTTÄMISEEN.....	13
4.1	JOHDANTO	13
4.2	VALVONTA JA LAINSÄÄDÄNTÖ	14
4.2.1	Sijoituspalvelututkinto	14
4.2.2	Finanssivalvonta.....	15
4.2.3	MiFID.....	15
4.3	SIJOITTAJAKUVAN KARTOITUS	18
4.3.1	Riski	18
4.3.2	Tuotto	20
4.3.3	Hajauttaminen	21
4.3.4	Sijoitushorisontti	22
4.4	SIJOITUSKOHTEET JA KAUPANKÄYNTI.....	23
4.4.1	Pörssi.....	23

4.4.2	Osakkeet.....	24
4.4.3	Rahastoyhtiö.....	26
4.4.4	Rahastot.....	27
4.4.5	ETF:t	32
4.4.6	Joukkovelkakirjalainat	32
4.4.7	Johdannaiset	34
4.5	VEROTUS	37
4.5.1	Osinkotulot pörssiyhtiöstä.....	37
4.5.2	Osinkotulot noteeraamattomasta yhtiöstä	38
4.5.3	Sijoitusrahastojen tuotot.....	39
4.5.4	Myyntivoiton verotus	39
4.5.5	Vähennykset.....	41
5	PRODUKTIN LAATIMINEN	44
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	44
5.2	Suunnittelu	44
5.3	Toteutus.....	45
6	ARVIOINTI JA POHDINTA.....	46
6.1	Jatkotutkimusehdotukset.....	47
	LÄHTEET.....	49
	LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Betan laskukaava.	s. 13
Kuvio 2. Volatiliteetin laskukaava.	s. 14
Kuvio 3. Osakkeen tuotto prosentti.	s. 15
Kuvio 4. Sharpen luvun laskukaava.	s. 22
Kuvio 5. Tracking Errorin laskukaava.	s. 22
Kuvio 6. OP-Rohkea -rahaston sijoituspolitiikka.	s. 25
Kuvio 7. Esimerkki osinkojen verotuksesta.	s. 30
Kuvio 8. Esimerkkilaskelma osinkojen verotuksesta.	s. 32
Kuvio 9. Esimerkki verovapaasta myyntivoitosta.	s. 33
Kuvio 10. Esimerkki hankintameno-olettaman käytöstä.	s. 34
Kuvio 11. Esimerkki verovähennysoikeudesta.	s. 35
Kuvio 12. Alijäämähyvityksen enimmäismäärät.	s. 35
Kuvio 13. Esimerkki alijäämähyvityksestä.	s. 36

LIITELUETTELO**LIITE 1. Sijoitusoppaan sisällysluettelo**

1 JOHDANTO

1.1 Työn lähtökohdat

Tämä työ käsittelee OP Tampereen henkilöstön perehdyttämistä sijoittamisen pariin työtehtävien näin vaatiessa. Tutkimuksen tavoitteena on luoda sijoitusopas henkilöstön perehdyttämiseen. Opas käsittelee lähinnä piensijoittamista, jota päivittäispuolen työntekijä työtehtävissään tarvitsee. Opinnäytetyö tehdään toimeksiantajan, OP Tampereen, pyynnöstä. Työn aihe nousi esille omasta kiinnostuksestani sijoittamista kohtaan sekä työtehtävieni muuttuessa. Sain idean oppaan tekemisestä työkavereiltani, jotka ovat kertoneet tarvitsevansa yhä enemmän tietoa sijoittamisesta työpäivien aikana ja asiakastapaamisissa. Myös organisaatiossa tulevat muutokset vahvistivat tarvetta tämän kaltaiselle oppaalle.

1.2 Toimeksiantajan esittely

OP Tampere on yksi OP-ryhmän suurimmista pankeista ja toimialueen johtavia pankkeja. Pankilla on 12 toimipistettä kahdeksan kunnan alueella sekä kattavat verkko-, puhelin- ja mobiilipalvelut. OP Tampere on myös suurimpia työnantajia Pirkanmaalla. Vuoden 2014 lopussa OP Tampereen palveluksessa työskenteli 308 finanssialan ammattilaista. Samana vuonna pankilla oli yhteensä 185 100 asiakasta, joista 84 400 olivat omistajajäseniä. Osuuspankilla on käytössä merkittävä raharvoinen bonusjärjestelmä, joka lukeutuu alan parhaisiin keskittämisetuihin. Viime vuonna OP Tampere palautti OP-bonusasiakkaille 10,2 miljoonaa euroa bonuksina, joilla maksetaan esimerkiksi pankin palvelumaksuja ja Pohjolan vakuutusmaksuja. Osuuspankki on jäsenten omistama ja voimakkaasti kehittyvä osuuskunta. (OP 2015.)

2 PRODUKTIN TAUSTA JA TARKOITUS

2.1 Työn tavoite ja rajaus

Tässä produktityyppisessä opinnäytetyössä tavoitteena on luoda tiivis, mutta monipuolinen sijoitusopas Osuuspankille uuden työntekijän perehdyttämiseen tai työtehtävien muuttuessa. Oppaan tavoitteena on laajentaa työntekijän tietämystä sijoittamisen perusteista, rahoitusmarkkinoista, yleisimmistä sijoitusinstrumenteista sekä niiden verotuksesta. Tutkimuskysymys työssä on, millaista tietämystä päivittäispuolen toimihenkilö sijoittamisesta tarvitsee?

Oppaan toteutuksen lähtökohtana oletetaan, että työntekijä tuntee finanssialan peruskäsitteitä sekä hänellä on ymmärrys pankin työtehtävistä ja tuotteista. Opas rajataan käsittelemään vain Osuuspankin henkilöasiakkaan piensijoittamista, sillä yritysasiointi hoidetaan yrityspuolella. Oppaassa paneudutaan pääsääntöisesti piensijoittamiseen, joten tilisäästäminen jätetään oppaan ulkopuolelle. Oletetaan, että työntekijä tietää säästämisen perusasiat, jotta työssä voidaan keskittyä pelkästään sijoittamiseen. Oppaasta on jätetty vakuutussäästäminen pois, jotta siitä ei tulisi liian laaja. Oppaan tarkoitus kuitenkin on olla tiivis, johdonmukainen ja helppolukuinen. Oppaassa on pääsääntöisesti keskitytty lainsäädäntöön ja säädöksiin, osake- ja rahastokaupankäyntiin sekä verotukseen.

Opas rajataan käsittelemään lähinnä piensijoittamista, jotta opas pysyy tiiviinä ja mielenkiintoisena. Päivittäispuolen toimihenkilön ei myöskään tarvitse tietää kaikkea sijoittamisesta, sillä heidän työtehtävänsä rajoittuvat pääsääntöisesti vain piensijoittamiseen. Nykypäivänä toimihenkilön on kuitenkin hyvä ymmärtää enemmän sijoittamisesta, sillä asiakkaat ovat yhä kiinnostuneempia sekä tietävät ja kyselevät eri sijoitusvaihtoehdoista.

2.2 Tutkimusmenetelmät ja -aineisto

Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Opinnäytetyö on toiminnallinen työ, joka muodostuu teoriaosuudesta sekä sen pohjalta to-

teutetusta oppaasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista tietoa sijoittamisesta päivittäispuolen toimihenkilö tarvitsee. Toimihenkilön tulee tietää myös sijoittamiseen kuuluvasta lainsäädännöstä ja verotuksesta. Toimihenkilöllä on uuden lainsäädännön mukaan yhä laajempi tiedonanto- ja selonottovelvollisuus.

Tutkimuksessa haastatellaan pankin sijoitusasiantuntijoita heidän osaamisen ja tietämyksen perusteella. Haastattelut toteutetaan avoimina haastatteluina, jotta oppaan rajaamiseen sekä sen sisältöön saadaan eri näkökulmia. Haastatteluista on myös tarkoitus saada mahdollisimman paljon tarvittavaa tietoa sekä tärkein tavoite on saada selville, millaisen oppaan toimeksiantaja haluaa. Asiakasrajapinnassa työskentelevät sijoitusneuvojat osaavat parhaiten kertoa, millaiselle oppaalle toimeksiantajalla on tarve.

Aiempiä töitä kyseisestä aiheesta ei löytynyt. Monia sijoitusoppaita on tehty asiakaskäyttöön, mutta omassa työssäni on tarkoitus keskittyä siihen, mitä tietoa toimihenkilö tarvitsee voidakseen tehdä sijoitus- ja säästöehdotuksia asiakkaalle. Oppaassa käsitellään enemmän lainsäädäntöä ja valvontaa, jotka työntekijän tulee tuntea.

Työssä syvennytään sijoitustuotteiden valintaan vaikuttaviin tekijöihin haastattelujen, yleisen kirjallisuuden, sähköisten lähteiden ja pankissa käytössä olevan materiaalin avulla. Haastattelujen avulla pyritään saamaan tarkoitus ja rakenne oppaalle selville sekä tietoa, jota hyödynnetään oppaan tekemisessä. Haastatteluiden avulla saadaan hyviä näkökulmia oppaan sisällöstä.

Teoriaosuudessa käytetään uusimpia teoksia ja julkaisuja sekä verkkolähteitä. Opas toteutetaan teoriaosuuden pohjalta ja siihen kootaan keskeisimmät asiat sijoittamisesta.

2.3 Työn rakenne

Opinnäytetyö koostuu johdannosta, teoriaosuudesta, varsinaisesta sijoitusoppaasta, produktin laatimisesta sekä pohdinnasta ja loppupäätelmistä. Kahdessa ensimmäisessä

mäisessä kappaleessa kerrotaan työn taustasta, tavoitteesta ja rajaamisesta sekä esitellään toimeksiantaja lyhyesti. Kolmannessa pääluvussa käsitellään perehdyttämistä. Luvussa on esitelty perehdyttämisen merkitys, vaiheet ja perehdyttämisessä käytettävät tukimateriaalit.

Neljäs pääluku on produkti eli aikaansaatu sijoitusopas. Sijoitusoppaan sisältö koostuu johdannosta, valvonnasta ja lainsäädännöstä, sijoittajakuvakartoituksesta, sijoituskohteista sekä verotuksesta. Sijoitusoppaan sisällysluettelo näkyy liitteenä työn lopussa.

Opinnäytetyön viimeiset pääluvut 5-6 käsittelevät sijoitusoppaan laatimisen prosessia, joka sisältää tietoa toiminnallisesta opinnäytetyöstä, oppaan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin. Viimeisessä pääluvussa on esitetty työn johtopäätökset ja arvioitu onnistumista sekä esitetty jatkotutkimusehdotus.

3 PEREHDYTTÄMINEN

Perehdyttämällä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joiden avulla perehdytettävä oppii tuntemaan työpaikkansa, työyhteisön ja työtehtävänsä. Perehdytettävän tulee oppia tuntemaan yrityksen toiminta-ajatus ja liike-idea sekä työpaikan toimintaperiaatteet ja toimintatavat. Perehdyttämisen tarkoitus on tuoda perehdytettävälle tietoon hänen työhönsä kohdistuvat odotukset ja vastuu. Perehdyttämistilanteita voi olla erilaisia: uusi työsuhde, sijaisuus, pitkä poissaolo (sairasloma, hoitovapaa, opinnot) tai työtehtävien muuttuminen. Perehdyttäminen ja työnopastus suunnitellaan ja toteutetaan aina tilanteen, tarpeen ja perehdytettävän mukaan. Työnopastukseen kuuluvat kaikki ne seikat, jotka liittyvät itse työn tekemiseen. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi työkokonaisuus, mitä tietoa ja osaamista työ edellyttää, sekä mistä osista ja vaiheista työ koostuu. (Kangas & Hämäläinen 2007, 2.)

3.1 Perehdyttämisen merkitys

Hyvin hoidettu perehdyttäminen luo vankan pohjan työn tekemiselle ja yhteistyölle. Perehdyttämällä helpotetaan perehdytettävän sopeutumista ja oppimista sekä työn sujuvuutta ja palvelun laatua. Perehdytyksessä tulee huomioida perehdytettävän aiempi osaaminen ja työkokemus. Perehdyttämällä ja opastuksella kannustetaan omatoimisuuteen ja itsenäiseen työhön. Omatoiminen työntekijä osaa tarvittaessa muuttaa toimintatapojaan ja kehittää uusia. Ammattitaitoinen ja työhönsä sitoutunut työntekijä työskentelee tavoitteellisesti ja haluaa kehittää itseään jatkuvasti. Näitä asioita on tärkeä korostaa jo perehdytysvaiheessa ja kannustaa kyseiseen ajattelutapaan. (Kangas & Hämäläinen 2007, 4.)

Hyvin hoidetun perehdyttämisen hyötyjä ovat:

- Oppiaika lyhenee ja oppiminen tehostuu.
- Työhön sitoutuminen lisääntyy myönteinen suhtautuminen kautta.

- Perehdyttäminen luo myönteisen yrityskuvan perehdytettävälle ja asiakkaille.
- Virheet ja niiden korjaamiseen kuluva aika vähenevät.
- Turvallisuusriskit vähenevät kun uusi työntekijä tunnistaa työn ja työympäristön vaarat ja osaa toimia oikein niiden vähentämiseksi tai poistamiseksi.
- Poissaolot ja vaihtuvuus vähenevät.
- Erilaisten häiriötekijöiden vähentyessä kustannuksia säästyy.

(Penttinen & Mäntynen 2006, 3-4.)

3.1.1 Suunnittelu

Vastuu perehdyttämisen ja opastuksen suunnittelusta, toteuttamisesta ja valvonnasta on pääsääntöisesti lähimmällä esimiehellä. Hän voi tarvittaessa delegoida perehdyttämiseen ja opastukseen liittyviä tehtäviä koulutetulle työnopastajalle. Hyvä perehdyttäminen ja työnopastus edellyttävät huolellista valmentautumista, suunnitelmallisuutta, jatkuvuutta ja dokumentointia. *Seuranta ja arviointi* kuuluvat oleellisesti perehdyttämiskokonaisuuteen. Suunnitelmallisuus tuo johdonmukaisuutta ja tehokkuutta perehdyttämiseen ja henkilöstön kehittämiseen. Suunnitteluvaiheessa tulee ottaa huomioon perehdyttäjien ja opastajien kouluttaminen sekä tarvittavien aineistojen kerääminen. Perehdyttämisessä voi hyödyntää esimerkiksi yritykseen liittyvää aineistoa ja perehdytysoppaita. Suunnitteluvaiheessa tai viimeistään perehdyttämisen alussa tulee asettaa perehdyttämiselle tavoitteet ja asettaa aikataulu. (Penttinen & Mäntynen 2006, 2.)

”Perehdyttämisen ja työnopastuksen järjestäminen edellyttää muun muassa

- vastuuhenkilöiden nimeämistä
- perehdyttäjien ja työnopastajien koulutusta tehtävään
- tarvittavan aineiston kokoamista
- suunnitelman laatimista

- työyhteisön koulutusta tai valmennusta siten, että kaikki tietävät oman osuutensa perehdyttämisprosessissa
- avointa keskustelua työyhteisössä ja suunnitelmien jatkuvaa kehittämistä ja tarkistamista.”

(Penttinen & Mäntynen 2006, 3.)

3.1.2 Toteutus

Perehdyttäminen alkaa jo työhaastattelussa, jossa työnhakijan kanssa keskustellaan työhön ja yritykseen liittyvistä asioista, organisaatiosta, talon tavoista, asiakkaista ja työsuhteasioista. Mahdollisuuksien mukaan haastatteluvaiheessa käydään tutustumassa jo eri työpisteisiin ja esitellään työpaikkaa. Työsopimusta tehtäessä käydään läpi työsuhteasioita ja yrityksen työskentelytapoja ja arvoja perusteellisemmin. Työyhteisössä tulee tiedottaa uuden työntekijän saapumisesta ja tehdä tarvittavat valmistelut ja työnjaot tätä varten. Tulokkaalle nimetään perehdyttäjä, joka vastaa perehdytysprosessista. Perehdyttäjä opastaa perehdytettävää tarvittavan ajan. Työnopastus on työpisteellä tehtävää välitöntä työhön liittyvien taitojen ja tietojen opettamista. Työnopastus tarkoituksena on tukea opastettavaa omatoimiseen ja itsenäiseen ajatteluun ja oppimiseen. Hyvin hoidetulla opastuksella opastettava oppii työtehtävät heti oikein. (Kangas & Hämäläinen 2007, 9.)

3.1.3 Seuranta

Perehdyttämisen ja opastuksen tuloksia ja koko prosessia tulee seurata ja arvioida aktiivisesti. Perehdytettävien kokemuksia ja mielipiteitä perehdytyksestä tulee kuunnella ja ottaa ne huomioon suunnitelmaa kehitettäessä. Perehdyttämisen seuranta on oppimisen arviointia. Seurannalla varmistetaan, että perehdytettävä on oppinut ja sisäistänyt työtehtävät ja oikeat työskentelytavat. Seurannan ja arvioinnin apuna voi hyödyntää tarkistuslistoja ja muistilistoja sekä keskustella perehdytettävän kanssa onnistumisesta ja oppimisesta. Kehityskeskustelut ovat hyvä tapa

arvioida oppimista esimiehen ja työntekijän välillä. (Kangas & Hämäläinen 2007, 17.)

3.2 Perehdyttämisen tukimateriaalit

Perehdyttämisessä kannattaa hyödyntää henkilöstö-, asiakas- ja sidosryhmämateriaalia, joka auttaa työntekijää hahmottamaan yrityksen toimintaa ja kokonaisuutta. Henkilöstö- ja asiakaslehdet ja -esitteet sekä esimerkiksi vuosikertomus ovat usein erinomaisia kokonaiskuvan antajia, joita voidaan hyödyntää jo haastatteluvaiheessa. Erilaiset asiakas- ja henkilöstötutkimukset sekä selvitykset ja yhteenvedot antavat merkittävää tietoa yrityksestä ja sen toiminnasta. Perehdyttämisessä työntekijä tutustuu siihen materiaaliin ja niihin välineisiin, jotka auttavat häntä omassa työssään. Perehdyttämisessä kannattaa hyödyntää ja käyttää tukena perehdyttämistä varten suunniteltua ja toteutettua tietomateriaalia kuten oppaita. *Intranet* on tehokas henkilöstöviestinnän väline, jota on suositeltavaa hyödyntää perehdyttämisen tukena. Perehdyttämisen tukimateriaalilla ei ole tarkoitus kuitenkaan korvata varsinaista perehdyttämistä, vaan käyttää sitä perehdyttämisen tukena. (Kjelin & Kuusisto 2003, 206.)

Perehdytysoppaan tarkoitus ei ole kokonaisvaltaisesti perehdyttää uutta työntekijää, vaan antaa mahdollisimman paljon tietoa itseopiskeluun sekä vahvistaa henkilön tietoa yrityksestä ja työntarkoituksesta. Sijoitusopasta käytetään vahvistamaan työntekijöiden ammattitaitoa ja asiantuntijuutta. Sijoitusopasta on hyvä hyödyntää perehdytyksen jatkona.

4 SIJOITUSOPAS HENKILÖSTÖN PEREHDYTTÄMISEEN

4.1 JOHDANTO

Säättämisen ja sijoittamisen voi aloittaa kuka tahansa. Oman talouden hallintaa kannattaa alkaa opettelemaan jo nuorena. Jokaisella meistä on tavoitteita tai unelmia ja useiden tavoitteiden ja unelmien toteuttamiseen tarvitaan rahaa. Säästämällä ja sijoittamalla nämä tavoitteet voi saavuttaa nopeammin. Säästäjällä on monia erilaisia sijoitusvaihtoehtoja. Kuukausittainen rahastosäästäminen on helpoin tapa aloittaa sijoittaminen. Sijoitusrahastojen avulla pääsee vaivattomasti sijoittamaan arvopapereihin, ja ne tarjoavat helpon tavan hajauttaa sijoituksia, mikä pienentää riskiä. Myös osakesäästäminen sopii niin riskinkarttajalle kuin riskinottajallekin. (Pörssisäätiö 2012.)

4.2 VALVONTA JA LAINSÄÄDÄNTÖ

4.2.1 Sijoituspalvelututkinto

Finanssialalle voi kouluttautua monen eri koulutuksen kautta. Finanssialan Keskusliitto on suositellut, että kaikissa sijoituspalveluihin liittyvissä asiakaspalvelutehtävissä työskentelevät henkilöt ovat suorittaneet *Sijoituspalvelututkinnon* (APV1). Sijoitusneuvonnan parissa työskenteleville suositellaan suoritettavaksi *Sijoitusneuvojan tutkintoa* (APV2). Sijoituspalvelualan tutkintojen tavoitteena on yhtenäistää sijoituspalvelualalla työskentelevien henkilöiden pätevyysvaatimukset, ja varmistaa, että kaikilla työntekijöillä on tehtäviensä hoitamiseksi riittävät tiedot ja ammattitaito. (Aalto University 2015.)

Finanssialan Keskusliiton tavoitteena on parantaa asiakkaiden luottamusta sijoituspalvelutoimintaan varmistamalla, että sijoituspalveluihin liittyvissä asiakaspalvelutehtävissä työskentelevillä henkilöillä on tehtävien hoitamiseksi riittävät tiedot ja ammattitaito. *APV-tutkinnot Oy* vastaa ja ylläpitää tutkintojärjestelmää sekä kehittää sitä. Finanssialan Keskusliiton jäsenyritykset huolehtivat työntekijöidensä riittävästä ammatillisesta pätevyydestä ja koulutuksesta. Sijoituspalvelututkinnon (APV1) voimaan saattamiseksi edellytetään hyväksytyä tutkintosuoritusta. Tutkintotilaisuuksia järjestetään vähintään neljä kertaa vuodessa APV-tutkinnot Oy:n toimesta. (Aalto University 2015.)

Sijoituspalvelututkinnon suoritettuaan henkilö saa kattavan yleiskuvan sijoituspalvelualasta. Tutkinto on vaatimuksiltaan monipuolinen ja se sisältää perusteet kaikilta keskeisiltä osaamisalueilta; rahoitus, sijoituspalveluyrityksiä koskeva lainsäädäntö, markkinoiden toiminta, rahoitusinstrumentit ja sijoitustoiminnan verotus. Sijoituspalvelututkinto on alan yritysten tunnustama tapa osoittaa vaadittavaa tiedollista osaamista sijoituspalvelutehtävissä. Tutkinnon laajuus on 12 opintopistettä. Osa oppilaitoksista on hyväksynyt sijoituspalvelualan tutkintojen suorituksia osaksi omia tutkintojaan joko rahoitukseen liittyviä kursseja korvaavina tai osana vapaavalintaisia opintoja. (Aalto University 2015.)

4.2.2 Finanssivalvonta

Pankki- ja rahoitusalan toimintaa säännellään tarkasti lainsäädännöllä ja erilaisilla sääntelyillä. Sääntelyn tavoitteena on pääasiassa tallettajan aseman turvaaminen. Sijoituspalveluyritykset tarjoavat erilaisia sijoittamiseen liittyviä palveluja. Sijoituspalvelulla tarkoitetaan lainsäädännössä omaisuudenhoitoa, sijoitusneuvontaa sekä rahoitusvälineitä koskevien toimeksiantojen välittämistä, vastaanottamista ja toteuttamista. Pankeilla on velvollisuus tuntea asiakkaansa toimintaa, havaita ja selvittää epäilyttäviä liiketoimia sekä ilmoittaa epäilyistään Rahanpesun selvittelykeskukselle. (Finanssivalvonta 2015d.)

Finanssialan palveluntarjoajien toimintaa valvoo *Finanssivalvonta*. Finanssivalvontaa ohjaavat lainsäädäntö, valvontastrategia sekä valvottavista ja niiden toimintaympäristöstä kerättävä tieto. Se toimii hallinnollisesti *Suomen Pankin* yhteydessä. Toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden saavuttaminen luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottavien vakaan toiminnan kautta. Finanssivalvonnan tehtävänä on edistää hyvien menettelytapojen noudattamista finanssimarkkinoilla ja yleisön tietämystä finanssimarkkinoista. (Finanssivalvonta 2015d.)

4.2.3 MiFID

MiFID (Markets in Financial Instruments Directive) tarkoittaa suomeksi rahoitusvälineiden markkinat -direktiiviä. Rahoitusvälineiden markkinat -direktiivi on astunut voimaan 1.11.2007. EU:n laajuisen direktiivin tarkoituksena on selkiyttää sijoittamisen pelisääntöjä, lisätä alan kilpailua, kehittää rahoituspalveluiden sisämarkkinoita ja tuoda entistä helpommin sijoittajien saataville uusia sijoituskohteita. Direktiivin tavoitteena on myös parantaa sijoittajien suojaa ja luottamusta markkinoihin. Sijoituspalveluita tarjoavilla tahoilla on aikaisempaa yksityiskohdaisempi selonotto- ja tiedonantovelvollisuus, jonka avulla pyritään varmistumaan siitä, että asiakkaille tarjotaan hänelle parhaiten sopivia palveluita ja tuotteita. Si-

joittajilta kysytään nykyistä yksityiskohtaisempia tietoja taloudellisesta asemasta, sijoitustavoitteista, sijoitustietämyksestä ja -kokemuksesta. (Pörssisäätiö 2014a.)

Sijoituspalvelulain mukaan sijoituspalveluyrityksen, joka tarjoaa sijoituspalveluna sijoitusneuvontaa tai omaisuudenhoitoa, on hankittava ennen sijoituspalvelun tarjoamista riittävät tiedot asiakkaan taloudellisesta asemasta, kyseistä sijoituspalvelua tai rahoitusvälinettä koskevasta sijoituskokemuksesta ja -tietämyksestä sekä sijoitustavoitteista, jotta se voi suositella asiakkaalle soveltuvia rahoitusvälineitä ja palvelua. (L 14.12.2012/747.)

Sijoittajille annetaan enemmän tietoa muun muassa palveluntarjoajasta, palveluista, rahoitusvälineistä ja niihin liittyvistä riskeistä, kuluista, toimeksiantojen toteutamisesta ja eturistiriitatilanteiden hallitsemisesta (Pörssisäätiö 2014a). Sijoituspalvelulaissa asia on määritelty seuraavasti: sijoituspalveluyrityksen on annettava ei-ammattimaiselle asiakkaalle sijoituspalvelua tai oheispalvelua koskevan sopimuksen ehdot sekä riittävät tiedot sijoituspalveluyrityksestä ja tarjottavasta palvelusta. Ehdot ja tiedot on annettava hyvissä ajoin ennen sopimuksen tekemistä tai ennen kuin palvelua annetaan asiakkaalle, jos se on varhaisempi ajankohta. Sijoituspalveluyrityksen on annettava ei-ammattimaiselle asiakkaalle hyvissä ajoin ennen sijoituspalvelun tai oheispalvelun antamista riittävät tiedot:

1. sijoituspalveluyrityksestä ja sen tarjoamasta palvelusta;
2. palvelun kohteena olevien rahoitusvälinelajien luonteesta ja niihin liittyvistä riskeistä;
3. sijoitusstrategioista, jos niitä on ehdotettu, ja niiden riskeistä;
4. siitä, missä toimeksiannot toteutetaan;
5. asiakasvarojen säilyttämisestä sekä siihen liittyvistä riskeistä;
6. palveluun liittyvistä kuluista ja palkkioista.

(L 14.12.2012/747.)

Sijoituspalveluita käyttävät asiakkaat luokitellaan ei-ammattimaiseksi ja ammattimaiseksi asiakkaaksi. Ei-ammattimaisilla asiakkailla on laajempi sijoittajan suoja, ja palveluntarjoajalla on laajempi selonotto- ja tiedonantovelvollisuus heitä

kohtaan. Sijoituspalveluntarjoajan tulee tietää sijoittajan taloudellisesta tilanteesta kuten säännöllisistä tuloista, omaisuudesta ja säännöllisistä taloudellisista sitoumuksista. Ilman näitä tietoja palveluntarjoaja ei voi suositella asiakkaalle soveltuvia rahoitusvälineitä ja palveluita. (Danske Bank 2014; Pörssisäätiö 2014a.)

4.3 SIJOITTAJAKUVAN KARTOITUS

Sijoituskohteen valintaan vaikuttavat *riskinsietokyky*, *tuotto-odotus*, *sijoitusinformaatio*, *sijoitusaika* sekä sijoitettavan summan suuruus (NASDAQ OMX 2011, 33). *Sijoittajakuvan* avulla selvitetään kuinka suurta riskiä asiakas on valmis ottamaan sekä millaista tuottoa hän tavoittelee. Sijoittajakuvan avulla asiakkaalle voidaan suositella juuri hänelle sopivia ratkaisuja säästämiseen ja sijoittamiseen. (OP 2015a.) Sijoittajakuvassa kartoitetaan asiakkaan tulevaisuudensuunnitelmia, suhtautumista tuottoon ja riskiin sekä kokemuksia säästämisestä ja sijoittamisesta, lisäksi käydään läpi asiakkaan kokonaisvarallisuutta sekä kirjataan muutamia taustatietoja liittyen asiakkaan elämäntilanteeseen ja taloudelliseen asemaan.

4.3.1 Riski

Ensimmäinen sijoittamisen lähtökohta on riskinsietokyvyn tunnistaminen. Riskinsietokykyä voi olla vaikea arvioida sijoitusta tehtäessä. Riski tarkoittaa tuleviin tuottoihin liittyvää epävarmuutta ja tappion mahdollisuutta, mutta myös voiton mahdollisuutta. Rahoitusteorian näkökulmasta riski tarkoittaa tuoton vaihtelua, joten sitä ei pidä mieltää ainoastaan negatiiviseksi asiaksi. Sijoittaja voi miettiä etukäteen, mikä on suurin mahdollinen tappio, jonka on valmis sietämään. Yhden sijoituskohteen tappio voi neutralisoida toisen sijoituskohteen arvonnousulla. Pääsääntöisesti riski on siis mahdollisuus paremmasta tuotosta. Näin ollen sijoittajan on tärkeä oppia tunnistamaan oma riskinsietokykynsä. Riskinsietokyvyllä tarkoitetaan yleensä sijoittajan kykyä suhtautua tappioiden syntymiseen. (Kallunki, Martikainen & Niemelä 2011, 23; Pesonen 2011, 27; Puttonen & Repo 2011, 24.)

Riskinsietokyvyn tunnistaminen on tärkein sijoittamiseen liittyvä kysymys ja lähtökohta. Sijoitusneuvojan tulee huolellisesti selvittää kuinka suuren riskin sijoittaja pystyy kohtuudella sijoituksissaan ottamaan. (Kallunki ym. 2011, 24.) Hajauttamalla pyritään vähentämään riskiä, mitä käsitellään seuraavassa kappaleessa. Alla esitetään arvopapereiden riskin mittaamiseen ja arvioimiseen käytettyjä mittaareita.

Riskimittarit

Beta on riskimittari, joka kuvaa arvopaperin tai rahaston markkinariskiä eli yksittäisen arvopaperin herkkyyttä markkinoiden muutoksille. Betan arvo kertoo, kuinka rahaston arvo muuttuu prosentuaalisesti markkinoiden arvon muuttuessa yhdellä prosentilla, mitä kuvataan vertailuindeksin muutoksella. Kun beta on yli 1, rahasto on tavanomaista herkempi osakemarkkinoiden muutokselle.

$$\beta_p = \frac{\text{Cov}(r_p, r_b)}{\text{Var}(r_b)}, \text{ jossa}$$

$\text{Cov}(r_p, r_b)$ = rahaston tuoton ja vertailuindeksin tuoton kovarianssi

$\text{Var}(r_b)$ = Vertailuindeksin tuoton varianssi

Kuvio 1. Beta:n laskukaava. (FIM 2014a.)

Esimerkiksi: Kun arvopaperin beta on 2,0, nousee arvopaperin arvo 2,0 prosenttia vertailuindeksin noustessa prosenttia. (FIM 2014a; Puttonen & Repo 2011, 197.)

Duraatio on joukkovelkakirjan tai rahasto-osuuden tuotto- ja hintariskin mittari, joka kuvaa korkosijoituksen markkina-arvon herkkyyttä korkotason muutokselle. Rahaston korkoriski on suuri, kun duraatio on suuri. *Esimerkiksi: Jos duraatio on 5, se merkitsee, että joukkovelkakirjan hinta muuttuu 5 %:a, jos korkotuotto nousee yhden prosenttiyksikön* (FIM 2014b.)

Volatiliteetti on riskimittari, joka kuvaa osakekurssin tai rahaston arvon heilahtelua. Keskihajonnasta käytetään osakemarkkinoilla nimitystä volatiliteetti. Se lasketaan päivätuottojen keskihajonnasta ja ilmoitetaan prosentteina vuodessa. *Luvun ollessa suuri, sijoituksen tulevaan tuottoon liittyvä epävarmuus on suuri. Rahaston volatiliteetti on suuri, jos rahaston päivämootokset ovat suuria suhteessa*

keskimääräiseen päivämuutokseen. Samalla saadun tuoton ja kurssien oletetaan poikkeavan enemmän odotusarvosta. (FIM 2014a; Puttonen & Repo 2011, 202.)

$$\sigma_d^i = \sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{t=1}^n (r_{d,n}^i - \bar{r}_d^i)^2}, \text{ jossa}$$

$$\bar{r}_d^i = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n r_{d,n}^i$$

σ_d = päivätuottojen keskihajonta
 n = havaintojen lukumäärä
 r_d = rahaston päivätuotto
 \bar{r}_d = rahaston päivätuottojen keskiarvo

Kuvio 2. Volatiliteetin laskukaava. (FIM 2014a.)

4.3.2 Tuotto

Sijoituksen tuoton ja riskin suhde kulkevat käsi kädessä. Eri sijoitusinstrumenttien tuotot vaihtelevat suuresti. Osakesijoitukset antavat korkosijoituksia huomattavasti paremman tuoton, mutta osakesijoituksen arvo vaihtelee merkittävästi enemmän kuin korkosijoituksen arvo. Toteutunutta tuottoa kutsutaan realisoiduksi tuotoksi. Tuoton realisointi tarkoittaa voittojen kotiuttamista eli esimerkiksi voitolla oleva osakesijoitus myydään ja muutetaan rahaksi. (Kallunki ym. 2011, 24-25; Puttonen 2011, 27.) Sijoituskohteen tuotto muodostuu sijoituksen arvonnoususta ja sijoitusperiodin aikana saaduista maksuista kuten osingoista.

$$\frac{\text{osakkeen myyntihinta} - \text{osakkeen ostohinta} + \text{saadut osingot}}{\text{osakkeen ostohinta}} \times 100 \%$$

Kuvio 3. Osakkeen tuottoprosentti. (Kallunki ym. 2011, 24-25.)

Osakeyhtiöt voivat jakaa osan voitosta omistajilleen. Yleisin tapa on maksaa yrityksen voitosta tietty osuus *osinkoina*. Osingon määrä ilmoitetaan yleensä prosentteina osakkeen nimellisarvosta tai rahassa yhtä osaketta kohden. Toinen tapa jakaa voittojaan osakkeenomistajille on omien *osakkeiden takaisinosto*. Tämä on yleistynyt viime vuosien aikana. Yritys voi ostaa omia osakkeitaan suoraan markkinoilta tavallisen osakekaupankäynnin tavoin yhtiökokouksen antaman valtuutuksen mukaisen määrän. Osakeyhtiölain mukaan yritys saa ostaa omia osakkeita korkeintaan 10 prosenttia osakepääomastaan. (NASDAQ OMX 2011, 92-93.)

4.3.3 Hajauttaminen

Hajauttaminen tarkoittaa sijoitusten jakamista useisiin eri sijoitusinstrumentteihin. Todella hyvin hajautetun salkun tuotto vastaa lähestulkoon osakemarkkinoiden keskimääräistä tuottoa. Tosin liian moneen kohteeseen hajauttamalla onnistumiset eivät pääse esiin. Sijoittajan koko omaisuus tulee hajauttaa erilaisiin omaisuuslajeihin kuten korkosijoituksiin, osakkeisiin, käteiseen ja omaan asuntoon esimerkiksi. Lisäksi osakesalkku tulee hajauttaa noin 5-10 erilaisten yhtiöiden osakkeiden kesken. *Liikeriskiä* eli johonkin toimialaan tai toimintaympäristöön liittyvää riskiä pyritään vähentämään valitsemalla sijoitussalkkuun eri toimialoilla toimivien yhtiöiden osakkeita. Toimialahajautuksen lisäksi on järkevää hajauttaa eri maihin ja maanosiin. Osakesijoittajat ovat jakaneet maapallon perinteisesti kolmeen osaan: Yhdysvaltoihin, Eurooppaan ja Japaniin. Nykyään neljänneksi maantieteelliseksi alueeksi ovat tulleet kehittyvät markkinat, joista suurimmat ovat niin sanottu *BRIC-maat* eli Venäjä, Brasilia, Kiina ja Intia. (Pörssisäätiö 2014c, 28.)

Osakesalkun ajallinen hajauttaminen toteutetaan ostamalla ja myymällä osakkeita vähitellen pienissä erissä. Näin varmistetaan, että osa ostoista ja myynneistä ajoittuu hyvään hintatasoon ja osa todennäköisesti huonoon. Ajallisen hajauttamisen tarkoituksena on pyrkiä kohtuulliseen keskihintaan. Tällä sijoittaja voi välttää lyhyen aikavälin markkinanäkemyksen ottamista. Ajallisesti hajautettu ostostrategia voi sisältää kiinteään summaan sidotun kuukausittaisen lisäsijoituksen valittuun yhtiöön. Toisaalta jos sijoittaja haluaa ottaa näkemys kulloinkin vallitsevaan

markkinatilanteeseen, tulee sijoitusten ajoittaminen tärkeään rooliin. (Oksaharju 2013, 126.)

Allokaatiolla tarkoitetaan sijoitusvarallisuuden jakamista eri omaisuusluokkiin. Allokaatiolla on keskeinen vaikutus odotettavissa olevaan tuottoon ja riskiin. Sijoitusvarallisuus voidaan jakaa esimerkiksi osakkeisiin, rahastoihin ja käteiseen. (FIM 2014b.)

4.3.4 Sijoitushorisontti

Sijoittajan henkilökohtaisen elämäntilanteen selvittäminen on riskinsietokyvyn tunnistamisen jälkeen toinen tärkeä sijoittamisen lähtökohta. Sijoittajan tulee huolellisesti miettiä, kuinka pitkäksi aikaa hän voi sitoa sijoittamansa pääoman eri sijoituskohteisiin. Osakesijoituksessa *sijoitushorisontti* eli sijoitusaika on olennainen, sillä sijoituksen arvo voi lyhyellä aikavälillä laskea huomattavasti alle alkuperäisen sijoitetun summan. (Kallunki ym. 2011, 41.) Sijoitusajan ollessa lyhyt (muutama vuosi), kannattaa painottaa sijoituskohteita, joissa pääoman menettämisen riski on mahdollisimman pieni. Lyhyellä aika välillä kannattaa painottaa korkotuotteita, kun taas osakkeet ja osakerahastot sopivat pitkän aikavälin sijoituksiksi. Pidemmällä sijoitusperiodilla sijoituskohteiden arvot voivat vaihdella enemmän, eikä niitä tarvitsi myydä huonossa markkinatilanteessa. Pitkällä aikavälillä osakkeiden tuotto-odotuskin on paras. (Nordea 2015.)

4.4 SIJOITUSKOHTEET JA KAUPANKÄYNTI

4.4.1 Pörssi

Pörssissä ostetaan ja myydään erilaisia rahoitusvälineitä. Pörssi julkistaa toteutuneet kaupat, ylläpitää tarjouskirjaa ja täsmäyttää tarjoukset. Suomessa pörssitoimintaa harjoittaa *NASDAQ OMX Helsinki*, joka on osa kansainvälistä *NASDAQ OMX* -konsernia. Pörssi myöntää kaupankäyntiosapuolen oikeudet arvopaperinvälittäjille kuten sijoituspalveluyrityksille, sijoituspalveluja tarjoaville luottolaitoksille ja rahastoyhtiöille. Pörssi laatii pörssitoimintaa varten säännöt, joissa määrätään muun muassa kaupankäynnin toteuttamisesta, rahoitusvälineen kaupankäynnin kohteeksi ottamisesta sekä arvopaperien liikkeeseenlaskijoille ja kaupankäyntiosapuolille asetettavista vaatimuksista. Finanssivalvonta valvoo pörssin toimintaa. Valtiovarainministeriö myöntää toimiluvan pörssitoiminnan harjoittamiseen suomalaiselle osakeyhtiölle. *FirstNorth* on pohjoismaissa toimiva vaihtoehtoinen markkinapaikka osakekaupankäynnille. Se on vaihtoehto pienille, vasta-perustetuille tai kasvuvaiheessa oleville yhtiöille, joilla kenties ei ole edellytyksiä listautua *NASDAQ OMX:n* pohjoismaiselle päämarkkinalle. (Finanssivalvonta 2015b; *NASDAQ OMX* 2011, 20-21.)

Pörssiin listautumisen syitä yrityksille ovat rahoituksen hankkiminen, yrityksen tunnettavuuden lisääminen sekä imagon parantaminen. Pörssilistautumisen ja julkisen kaupankäynnin myötä yritykset sitoutuvat raportoimaan avoimesti taloudellisesta kehityksestään. Avoimuuteen sitoutuminen on tärkeä merkki sijoittajille, asiakkaille, henkilöstölle ja sidosryhmille. Julkisen kaupankäynnin sääntelyllä pyritään turvaamaan sijoittajan asemaa pörssissä. Pörssiyhtiöt jaetaan kolmeen markkina-arvoryhmään: suuret yhtiöt (*Large Cap*), keskisuuret yhtiöt (*Mid Cap*) ja pienet yhtiöt (*Small Cap*). *Large Cap* -ryhmään kuuluvien yhtiöiden markkina-arvon tulee olla yli miljardi euroa. *Mid Cap* -ryhmään kuuluvat yhtiöt, joiden markkina-arvo on 150 miljoonasta eurosta miljoonaan euroon ja *Small Cap* yhtiöiden markkina-arvo on alle 150 miljoonaa euroa. Yhtiöt jaetaan markkina-arvoryhmissä vielä eri toimialaryhmiin.

Helsingin pörssi jakautuu kymmeneen eri toimialaan:

- Öljy ja kaasu
- Teollisuustuotteet ja -palvelut
- Terveystenhoito
- Tietoliikennepalvelut
- Rahoitus
- Perusteollisuus
- Kulutustavarat
- Kulutuspalvelut
- Yleishyödylliset palvelut
- Teknologia

(NASDAQ OMX 2011, 19; Pörssisäätiö 2013, 20.)

Instrumentti on arvopaperikaupankäynnin kohde esim. joukkovelkakirja, osake, johdannaispöytäkirja tai sijoitustodistus. Johdannaisinstrumentteja ovat esimerkiksi optiot ja termiinit ja korkoinstrumentteja joukkovelkakirjalainat ja sijoitustodistukset. (FIM 2014a; Pörssisäätiö 2012, 32.)

Kurssi tarkoittaa arvopaperin hintaa julkisessa kaupankäynnissä. (Pörssisäätiö 2012, 33.)

Käypä hinta tarkoittaa arvopaperin markkinahintaa. (Pörssisäätiö 2012, 33.)

4.4.2 Osakkeet

Osakeyhtiössä omistajat sijoittajat varoja yritykseen, joka muodostaa osakepääoman. Osakepääoma jakautuu arvostaan yhtä suuriin osiin osakkeiksi. Yhden osakkeen arvoa kutsutaan osakkeen nimellisarvoksi. Osakkeenomistajat saavat sijoittamaansa pääomaa vastaavan määrän osakkeita, ja omistavat osakkeita vastaavan osan yrityksestä. Osakkeenomistajilla on päätösvaltaa ja taloudellisia oikeuksia yrityksessä. He voivat käyttää päätösvaltaansa yhtiökokouksessa. Vaikka yksityissijoittajan äänimäärä yhtiökokouksessa on hyvin pieni, niin yksityissijoittajien yhteinen äänimäärä voi olla merkittävä suhteessa suuromistajiin. Taloudellisiin oikeuksiin lukeutuvat muun muassa oikeus osinkoon sekä etuoikeus osake-

anneissa uusien osakkeiden merkintään, ellei kyseessä ole suunnattu anti. Osakepääomaa kasvatetaan osakeanneilla. *Osakeannit* voidaan toteuttaa hyvin erilaisina esimerkiksi annin kohderyhmän tai maksutavan perusteella. Merkintäoikeusanti on niin sanottu perinteinen anti, jossa osakkeenomistajilla on etuoikeus uusien osakkeiden merkintään eli merkintäoikeus. Merkintäsuhde ilmaisee, kuinka monen osakkeen omistus oikeuttaa yhden uuden osakkeen merkitsemiseen. Merkintähinnasta näkee kuinka paljon yksi uusi osake maksaa. Merkintäoikeuksilla voi käydä kauppaa osakkeesta erillään. (NASDAQ OMX 2011, 16 ja 25-27.)

Osakekaupankäynnin aloittamiseksi sijoittajan on avattava arvo-osuustili jossakin pankin, pankkiiriliikkeen tai *Euroclear Finlandin* ylläpitämässä arvo-osuusrekisterissä. Arvo-osuusjärjestelmä on korvannut ennen käytössä olleet osakekirjat. Omistukset kirjataan arvo-osuustileille, joista omistajat saavat tiliotteen. (NASDAQ OMX 2011, 44.)

Miksi sijoittaa osakkeisiin?

Osakesijoittamisesta on tavallisesti odotettavissa parempi tuotto kuin muista sijoituskohteista. Osakemarkkinoiden tuotto on ollut pitkällä aikavälillä useimpia muita sijoitusvaihtoehtoja korkeampi. Osakesijoitusten riskiä voi pienentää ja hallita hajauttamalla eri kohteisiin ja omaisuuslajeihin eri ajankohtina. Osakkeet ovat likvidi sijoitus, jolloin ne voi helposti ja nopeasti muuttaa rahaksi. (NASDAQ OMX 2011, 34; Pörssisäätiö 2013.)

Tunnuslukuja

Seuraavassa esitetään muutamia yrityksen taloudellista tilannetta sekä sijoituksen tuottoa kuvaavaa tunnuslukua, joita osakesijoittajan on hyvä seurata. Tunnusluvut kertovat osakkeisiin sisältyvästä riskistä sekä osakekurssien tasosta. Niiden tulokset ovat aina hieman suhteellisia, mutta niitä on hyvä verrata muiden saman toimialan ja suurin piirtein samankokoisten yritysten vastaaviin tunnuslukuihin. (Lindström 2005, 84; NASDAQ OMX 2011, 84.)

***P/E-luku** (Price/Earnings) eli voittokerroin ilmaisee osakkeen hinnan ja osakekohtaisen voiton suhteen. Tunnusluku kertoo, kuinka monen vuoden voitolla pystyisi maksamaan osakkeen hinnan. Luku saadaan laskettua jakamalla osakkeen markkinahinta yhtiön ennustetulla vuosituotolla osaketta kohden. (NASDAQ OMX 2011, 85-86; Pörssisäätiö 2013, 37.)*

***Osakekohtainen tulos eli EPS** (earning per share) on tavallisin ja yleisimmin esitetty tunnusluku, joka kuvaa yrityksen kannattavuutta ja tulevaa kasvua. (NASDAQ OMX 2011, 84.)*

4.4.3 Rahastoyhtiö

Rahastoyhtiön toiminta vaatii toimiluvan, jonka myöntää Finanssivalvonta. Rahastoyhtiöllä on oltava riittävät taloudelliset toimintaedellytykset sekä luotettava hallinto. Finanssivalvonta valvoo rahastoyhtiöiden toimintaa sekä vahvistaa sijoitusrahaston säännöt ja hyväksyy sijoitusrahastojen hallintoon liittyvät muutokset. Rahastoyhtiöt tiedottavat rahastojensa menestyksestä säännönmukaisesti, ja niiden kehitystä voi seurata päivittäin. Viranomaisvalvonta takaa paremman sijoittajansuojan. Rahastoyhtiö kerää yhteisöjen ja yksityishenkilöiden varoja ja sijoittaa ne arvopapereihin, jotka muodostavat sijoitusrahaston. Rahastoyhtiö voi hallinnoida useamman sijoitusrahaston varoja. Sijoitusrahaston varat ovat sijoittaneiden omaisuutta eikä rahastoyhtiö omista niitä. Rahastoyhtiöt voivat tarjota omaisuudenhoitoa, sijoitusneuvontaa ja sijoitusrahastojen ja yhteissijoitusyritysten osuuksien säilytys- ja hoitopalveluja. (Finanssivalvonta 2015c.)

***Total Expense Ratio (TER)** tarkoittaa kuluastetta, jonka avulla mitataan rahastoyhtiön perimien palkkioiden osuutta. Kuluihin sisältyy hallinnointi- ja säilytyspalkkiot sekä tilinhoito- ja pankkikulut sekä mahdollinen tuottosidonnainen palkkio. (Puttonen & Repo 2011, 201.)*

Sijoitusrahastolaki ja rahastojen valvonta

Sijoitusrahastolaki määrää sijoitusrahastotoiminnasta. Sijoitusrahastolaki jakaa rahastot kahteen ryhmään: sijoitusrahastodirektiivin mukaisiin sijoitusrahastoihin eli *UCITS-sijoitusrahastoihin* ja *erikoissijoitusrahastoihin*. Sijoitusrahastodirektiivin mukaisille rahastoille laki asettaa yksityiskohtaiset säännöt, miten sijoitus-toiminnasta aiheutuvat riskit on hajautettava ja kuinka paljon yksittäisiin sijoituskohteisiin saa sijoittaa, kun taas erikoissijoitusrahastot voivat poiketa näistä vaatimuksista. Sijoitusrahastodirektiivin mukaiset sijoitusrahastot saavat sijoittaa enintään 10 prosenttia varoistaan saman liikkeeseenlaskijan arvopapereihin tai rahamarkkinavälineisiin. Laki sisältää myös säännökset rahastoyhtiöstä, säilytysyhteisöstä sekä rahastojen markkinoinnista ja tiedonantovelvollisuudesta, kuten vuosikertomuksesta ja rahastoesitteistä. (Pörssisäätiö 2012, 27.) Laissa määritetään seuraavasti sijoituspalveluyrityksen tiedonantovelvollisuudesta: sijoituspalveluyrityksen, joka myy sijoitusrahastolaissa tarkoitettujen sijoitusrahastojen rahasto-osuuksia tai antaa tällaisiin sijoituksiin liittyvää neuvontaa, on annettava sijoitusrahastolain 93§:n mukainen avaintietoesite asiakkaalleen. (L 14.12.2012/747.)

4.4.4 Rahastot

Sijoitusrahasto on osakkeista, korkoinstrumenteista ja muista arvopapereista koostuva salkku, jonka omistavat siihen sijoittaneet yksityishenkilöt, yritykset ja muut yhteisöt. Sijoittajien varat kerätään yhteen, ja ne sijoitetaan useisiin eri arvopapereihin, jotka muodostavat rahaston. Rahasto jakautuu keskenään yhtä suuriin rahasto-osuuksiin. Sijoitusrahastoja hallinnoi Finanssivalvonta. Finanssivalvonta vahvistaa sijoitusrahaston säännöt, joista selviää minkä tyyppinen rahasto on kyseessä ja millaista sijoituspolitiikkaa se harjoittaa. Sijoitusrahaston tuotto perustuu rahaston sijoitusten tuottoihin eli osinkoihin, korkoihin sekä sijoituskohteiden arvonnousuihin tai -laskuihin. (Puttonen & Repo 2011, 30; Pörssisäätiö 2012, 6.)

Kasvuosuus on sijoitusrahasto-osuus, jolle ei jaeta tuottoa, vaan se lisätään osuuden arvoon. (Pörssisäätiö 2012, 33.)

Sharpen luku kertoo, kuinka paljon enemmän tuottoa rahasto-osuus on tuottanut verrattuna riskittömään talletukseen yhtä volatiliiteettiyksikköä kohti. Mitä suurempi luku, sitä paremmin rahasto on tuottanut suhteessa riskiinsä. (FIM 2014a; Puttonen & Repo 2011, 201.)

$$S = \frac{r_p - r_f}{\sigma_p}, \text{ missä}$$

r_p = rahaston tuotto
 r_f = riskiton korko
 σ_p = salkun volatiliiteetti

Kuvio 4. Sharpen luvun laskukaava. (FIM 2014a.)

Tracking Error on tunnusluku, joka kertoo kuinka tarkasti sijoituksen tuotto on seurannut vertailuindeksin tuottoa. Esimerkiksi: Indeksirahastojen tavoitteena on pieni tracking error, mikä kertoo, että tuotto seurailee vertailuindeksiä. Tavallisesti aktiivisesti hoidettujen rahastojen tracking error on suurempi kuin passiivisesti hoidettujen rahastojen. Tracking error on rahaston ja vertailuindeksin logaritmisien päivätuottojen erotuksen keskihajonta. (FIM 2014a.)

$$TE = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (r_p - r_b)^2}{n-1}}, \text{ jossa}$$

TE = rahaston tracking error
 r_p = rahaston tuotto
 r_b = vertailuindeksin tuotto
 n = päivien (tuottoperiodien) lukumäärä

Kuvio 5. Trackin Errorin laskukaava. (FIM 2014a.)

Rahastojen sijoituspolitiikka

Rahastoesitteestä sijoittaja saa hyödyllistä informaatiota rahaston sijoituspolitiikasta, salkunhoitajista ja rahaston historiallisesta kehityksestä. Rahaston *sijoituspolitiikka* kertoo ne periaatteet, joiden mukaan rahaston varat sijoitetaan ja sen, minkä tyyppinen rahasto on. Rahastojen säännöissä määritellään muun muassa rahaston sijoituskohteet sekä perittävät kulut. Rahastoyhtiö on velvollinen hoitamaan sijoitusrahastoa sekä sen sijoitustoimintaa rahastosääntöjen mukaan. (Finanssivalvonta 2015c; NASDAQ OMX 2011, 36.)

Miksi sijoittaa rahastoihin?

Rahastosijoittaminen on yksinkertaisempaa kuin suora osakesijoittaminen sekä sijoituksen kehitystä on helpompaa seurata. Rahastosijoittajan ei halutessaan tarvitse seurata markkinoita. Sijoituspäätöksiä tekevät asiantuntijat, jotka seuraavat työkseen markkinoiden kehitystä jatkuvasti. Rahasto-osuuksia voi ostaa ja myydä jokaisena pankkipäivänä. Asiakkaalle on edullisempaa tehdä merkintöjä verkkopankin kautta. Rahastosijoitukset eivät ole määräaikaan sijoitettu, joten ne voi muuttaa rahaksi milloin vain. Rahastoissa riskiä pienennetään hajauttamalla varat useisiin eri kohteisiin. Hajautuksen osalta sijoitusrahastolaki määrää, että saman liikkeeseenlaskijan arvopapereihin ei saa sijoittaa enempää kuin 10 prosenttia rahaston varoista. Finanssivalvonta valvoo kaikkia Suomeen rekisteröityjä sijoitusrahastoja, mikä takaa hyvän sijoittajasuojan. (NASDAQ OMX 2011, 36; Puttonen & Repo 2011, 36-37.)

Korkorahastot

Korkorahastot jaotellaan lyhyen ja pitkän koron rahastoihin. Lyhyen koron rahastot eli ns. rahamarkkinarahastot sijoittavat varansa lyhytaikaisiin rahamarkkinavälineisiin, joita ovat esimerkiksi Suomessa rahamarkkinoilla kaupankäynnin kohteena olevat valtion velkasitoumukset, pankkien sijoitustodistukset, yritysten yri-

tystodistukset ja kuntien kuntatodistukset. Rahastojen tavoitteena on yltää kolmen kuukauden euribor-korkoa parempaan tuottoon pitkällä aikavälillä. (Puttonen & Repo 2011, 65; Pörssisäätiö 2012, 9.)

Pitkän koron rahastot sijoittavat varansa pitkäaikaisiin joukkolainoihin, joiden laina-aika on yli vuosi ja muihin korkoinstrumentteihin. Lainojen liikkeeseenlaskijoita ovat muun muassa valtiot, julkisyhteisöt ja yritykset. Rahastoja, jotka sijoittavat valtion ja julkisyhteisöjen lainoihin kutsutaan myös obligaatorahastoiksi. Pitkän koron rahastot jaotellaan rahastoraportissa luokkiin a) valtoriski euroalue, b) kehittyvät markkinat, c) luokitellut yrityslainat euroalue, d) luokitellut yrityslainat maailma, e) korkeariskiset yrityslainat euroalue ja f) korkeariskiset yrityslainat maailma. Tällä luokittelulla sijoittajalle käy ilmi korkorahastojen herkkyys paitsi suhteessa korkotasoon myös valuuttakursseille ja yritysrisikille. Optimaalisessa salkussa yrityslainojen painon tulisi eri taloussuhdanteissa vaihdella suhteessa luottoriskittömiin valtionlainoihin. Yrityslainat ovat riskisempi sijoituskohde. Esimerkiksi laskusuhdanteessa riski yritysten maksuhäiriöistä suurenee, jolloin yrityslainojen kysyntä heikkenee ja niiden arvo laskee. (Puttonen & Repo 2011, 65; Pörssisäätiö 2012, 9.)

Osakerahastot

Osakerahastoissa varat sijoitetaan pääasiassa osakkeisiin. Osakerahastot jaotellaan usein sijoituskohteiden maantieteellisen sijainnin, yhtiöiden koon tai yhtiöiden toimialan eli sektorin perusteella. Sijoitusrahasto voi sijoittaa varansa myös tietyn tyyppisiin tai kokoiisiin yhtiöihin, tai se voi erikoistua tietylle toimialalle kuten metsäteollisuuteen. Maantieteellisesti rahastot jaotellaan tavallisesti kotimaahan, euroalueelle, Eurooppaan, maailmanlaajuisesti sijoitaviin rahastoihin sekä kehittyville markkinoille kuten Baltiaan. Sijoituskohteiden sijoituspolitiikka eli tarkat valintakriteerit käy ilmi rahastoesitteestä. Nykyään osakerahastot voidaan jaotella sijoitustyylin perusteella *value-* (arvo) ja *growth-* (kasvu)yrityksiin, miten markkinat odottavat yritysten kasvattavan tulostaan. (Puttonen & Repo 2011, 66-67; Pörssisäätiö 2012, 10.) ”Tiivistetysti voidaan sanoa, että arvosijoittaja pyrkii os-

tamaan halvalla ja myymään kalliilla. Kasvuyrityksiin sijoittava ostaa kalliilla ja pyrkii myymään vielä kalliimmalla.” (Puttonen & Repo 2011, 67.)

Tuottotavoite osakerahastoilla on tavallisesti sen sijoituskohteiden mukaisesti esimerkiksi jonkin tietyn alueen osakeindeksi tai toimialaindeksi. Kaikilla rahastoilla ei ole välttämättä vertailuindeksiä ollenkaan. Tuottotavoite selviää rahastoestteestä ja säännöistä. (Puttonen & Repo 2011, 69.)

Indeksi on muutosta ilmaiseva suhdeluku. Yleisindeksi on koko osakemarkkinoiden muutosta kuvaava indeksi. Vertailuindeksi on indeksi, johon sijoitusrahaston tuottoa verrataan rahaston sääntöjen mukaan. (Pörssisäätiö 2014b, 46.)

Yhdistelmärahastot

Yhdistelmärahastot sijoittavat sekä osakkeisiin että korkomarkkinoille, jolloin sijoitusten painopistettä voidaan vaihtaa markkinatilanteen mukaan. Rahaston säännöissä määritellään osake- ja korkosijoitusten väliset painoarvot ja niiden vaihtelurajat. Yhdistelmärahaston tuottotavoite määritellään yleensä prosenttiosuuksina korko- ja osakeindekseistä. (Puttonen & Repo 2011, 70; Pörssisäätiö 2012, 10.)

- Sijoituspolitiikka

Yhdistelmärahastona OP-Rohkea sijoittaa pääosin maailman osakemarkkinoille ja osin myös korkomarkkinoille. Perustilanteessa rahaston varoista 80 % sijoitetaan osakemarkkinoille ja 20 % korkomarkkinoille. Osakesijoitusten osuus voi vaihdella välillä 70 - 100 % ja korkosidonnaisten sijoitusten osuus välillä 0 - 30 %. Osakepainoa säädelään aktiivisesti osakemarkkinariskin hallitsemiseksi ja tuottomahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Myös johdannaisinstrumentteja voidaan käyttää erityisesti osake- ja korkoriskien hallintaan.

Kuvio 6. OP-Rohkea -rahaston sijoituspolitiikka. (OP 2015b.)

Erikoissijoitusrahastot

Erikoissijoitusrahaston sijoitustoiminnasta säädetään sijoitusrahastolaissa. Erikoissijoitusrahastojenkin tulee hajauttaa riskiä sijoittamalla useisiin eri kohteisiin.

Riskin hajautusta koskevat määräykset käyvät ilmi rahaston säännöistä. *Hedge fund -sijoitusrahastojen* tavoitteena on positiivinen tuotto kaikissa markkinaolosuhteissa, kun tavallisesti sijoitusrahastojen tuotto perustuu nouseviin markkinoihin. Tämä absoluuttinen tuotto voidaan saavuttaa aktiivisella sijoituspolitiikalla. Hedge fund -sijoitusrahastoiksi kutsutaan kaikkia varsin erilaisia sijoitusrahastoja. (Puttonen & Repo 2011, 70-73.)

Absoluuttinen tuotto on positiivinen tuotto markkinatilanteesta huolimatta, joka saavutetaan aktiivisella sijoituspolitiikalla. Sijoituksia hajauttamalla erilaisiin kohteisiin ja johdannaisiin pyritään suojautumaan markkinariskiltä. (Pörssisäätiö 2012, 30.)

4.4.5 ETF:t

ETF:t (Exchange Traded Fund) ovat pörssissä julkisen kaupankäynnin kohteina olevia sijoitusrahasto-osuuksia. Niillä käydään pörssissä kauppaa kuten osakkeilla. Niiden hinta määräytyy tarjonnan ja kysynnän mukaisesti. ETF:t voivat olla tavallisia tai erikoissijoitusrahastoja, mutta useimmiten ne ovat indeksirahastoja. ETF:en avulla on yksinkertaista ja edullista sijoittaa erikoisille toimialoille tai Brasilian, Venäjän tai Kiinan osakemarkkinoille. (Puttonen & Repo 2011, 167; Pörssisäätiö 2012, 12.)

4.4.6 Joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjalainat eli jvk-lainat ovat yritysten, valtioiden, kuntien ja muiden yhteisöjen liikkeelle laskemia joukkolainoja, joiden juoksuaika on yleensä vuosi tai enemmän. Jvk-lainojen lainanottajat eli liikkeeseenlaskijat pyrkivät saamaan pitkäaikaista rahoituspääomaa markkinoilta. Lainanottaja ilmoittaa lainaehdot myyntiesitteessä, kun se tarjoaa lainaa yleisölle merkittäväksi. Yksityissijoittajalle merkittävin informaatio on laina-aika ja kuponkikorko. Velkakirjan omistajalle maksettavaa korkoa kutsutaan kuponkikoroksi. Joukkolainasta maksettava kuponkikorko on usein kiinteä, mutta on myös mahdollista sitoa se viitekorkoon tai jopa

inflaatioon. Lisäksi merkittävä tieto on maksetaanko kuponkikorko kerran vuodessa (usein Euroopassa) vai useammin, ja miten laina maksetaan takaisin. Tavallisesti pääoma maksetaan takaisin joko vuosittaisina lyhennyksinä tai kertasuorituksena laina-ajan päättyessä. Jälkimmäistä takaisinmaksutapaa käyttävistä joukkolainoista käytetään nimeä *bullet-laina*. Myyntiesitteestä käy ilmi myös muuta tärkeää tietoa sijoittajalle, kuten lainan valuutta, emissiokurssi ja koronlaskentaperusta. Joukkolainoihin sijoitettava määrä on yleensä vähintään 1000 euroa, mutta riippuen jvk-lainasta, sijoituksen vähimmäismäärä voi olla huomattavasti suurempi. (Finanssivalvonta 2015a; Pörssisäätiö 2014b, 11.)

Lainanottajan takaisinmaksukyky on yksi merkittävimmistä seikoista sijoituspäätöstä tehtäessä. Mahdollinen lainanottajan luottokelpoisuusluokitus on ilmoitettu lainan myyntiesitteessä. Yrityksen liikkeeseenlaskijana on esitettävä toiminnastaan riittävät tiedot, joiden perusteella sijoittaja voi arvioida yrityksen kykyä maksaa laina takaisin. (Pörssisäätiö 2014b, 11-12.)

Joukkovelkakirjalainoja on monia erilaisia, mikä tarjoaa sijoittajalle mahdollisuuden valita omiin tarpeisiin ja tavoitteisiin sopivan sijoituskohteen. Sijoittajan kannattaa tutustua huolella joukkovelkakirjalainan lainaehtoihin, ja verrata eri liikkeeseenlaskijoiden tarjoamien lainojen tuoton laskentaa ja palkkioita. (Finanssivalvonta 2015a.)

”Joukkovelkakirjalainoja ovat esimerkiksi

- **perinteiset joukkovelkakirjalainat** kuten obligaatiot ja debentuurit,
- **osakesidonnaiset joukkovelkakirjalainat** kuten vaihtovelkakirjalainat, sekä
- **indeksilainat**, jotka ovat erilaisiin kohde-etuuksiin kuten indekseihin ja niiden yhdistelmiin sidottuja joukkovelkakirjalainoja.”

(Finanssivalvonta 2015a.)

Jvk-lainan voi hankkia myyntiaikana lainan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Ne ovat myös jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita eli niitä voi ostaa ja myydä niiden liikkeeseenlaskun jälkeen. (Finanssivalvonta 2015a.)

Juoksuaika tarkoittaa joukkolainan laina-aikaa, jonka kuluessa laina on maksettava takaisin. (Pörssisäätiö 2012, 33.)

4.4.7 Johdannaiset

Johdannaiset ovat muista sijoitusinstrumenteista johdettuja sijoitusinstrumentteja. Niiden arvo määräytyy käytännössä jonkin toisen sijoitusinstrumentin arvon perusteella. Näitä johdannaisten taustalla olevia sijoituskohteita kutsutaan kohde-etuuksiksi. Johdannaiskauppa tarkoittaa kaupankäyntiä sekä oikeuksilla että velvollisuuksilla myydä tai ostaa kohde-etuutena olevia hyödykkeitä ennalta määrätynä ajankohtana ennalta määrättyyn hintaan. Johdannaisia käytetään esimerkiksi valuutta- tai osakekurssien laskujen suojaamiseksi tai sijoituksen tuotto-odotuksen kasvattamiseksi. (Kallunki ym. 2011, 117.)

Johdannainen on sijoitusinstrumentti, jonka arvo perustuu jonkin toisen arvopaperin, indeksin, valuutan, hyödykkeen tai oikeuden arvoon. (FIM 2014a; Puttonen & Repo 2011, 198.)

Optio

Option ostajalla eli haltijalla on oikeus, mutta ei velvollisuutta, ostaa tai myydä kohde-etuus ennalta sovittuun hintaan ennalta sovittuna ajankohtana. Option myyjällä eli asettajalla on puolestaan velvollisuus myydä tai ostaa kohde-etuus sopimuksen mukaisesti, jos option haltija näin haluaa. Option haltijan tappio on enimmillään option ostohinnan eli premion suuruinen. (Kallunki ym, 118-119.)

Esimerkiksi jos osakeosto-option kohde-etuutena olevan osakkeen arvo on optiosopimuksen päättymispäivänä korkeampi kuin sovittu lunastushinta, maksaa optioon myyjä osakkeen markkinahinnan ja lunastushinnan välisen erotuksen option

ostajalle. Option ostaja voi menettää option ostohinnan, jos osakkeen arvo on alle lunastushinnan, jolloin osto-optio on arvoton. (Kallunki ym. 2011, 119-120.)

Warrantti

Optiolainan yhteydessä liikkeelle laskettava *warrantti* eli optiotodistus oikeuttaa merkitsemään tietyn yhtiön osakkeita ennalta sovitun ajan kuluessa. Warrantti eroaa optiosta niin, että yrityksen on laskettava liikkeelle uusia osakkeita, kun sijoittaja haluaa käyttää warranttiin liittyvän merkintäoikeutensa. Niiden voimassaoloaika on yleensä huomattavasti pitempi kuin osto-optioiden. Warrantin omistaja ei omista kohde-etuutta esimerkiksi osakkeita, jolloin omistaja ei saa samoja oikeuksia kuin osakkeenomistaja, kuten oikeutta osinkoihin. (Kallunki ym. 2011, 120; NASDAQ OMX 2011, 57.)

Warrantit sisältävät huomattavasti enemmän riskiä kuin osakkeet. Toisaalta niillä on mahdollista tavoitella huomattavasti korkeampia tuottoja kuin osakkeilla, ja niillä voi ansaita huolimatta siitä mihin suuntaan osakemarkkinat ovat menossa. Esimerkiksi jos kohde-etuutena olevan osakkeen hinta nousee, nousee siihen perustuvan ostowarrantin hinta. Ja myyntiwarrantin hinta nousee kun kohde-etuutena olevan osakkeen hinta laskee. (NASDAQ OMX 2011, 57.)

Termiini

Termini- ja optiosopimusten välinen keskeinen ero on ostajan sopimusasemassa. Option haltijalla on oikeus mutta ei velvollisuutta kaupan toteuttamiseen, mutta termiinisopimuksen haltijalla on myös velvollisuus toteuttaa sovittu kauppa. Termiinin haltijan tappio voi periaatteessa olla rajaton kun option haltijan suurin tappio on ostohinnan eli premion menettäminen, jos optio eräännyy arvottomana. (Kallunki ym. 2011, 120.)

Futuuri

Futuurisopimuksen osapuolet selvittävät keskinäiset maksunsa päivittäin, kun termiinisopimuksessa maksut selvitetään sopimuksen päättyessä. Tämä on termiini- ja futuurien keskeisin ero. (Kallunki ym. 2011, 120-121.)

Swap-sopimukset

Swap-sopimukset ovat valuutan- tai koronvaihtosopimuksia. Korko-swap mahdollistaa vaihtuvakorkoisen lainan vaihtamisen kiinteäkorkoiseksi. (Kallunki ym. 2011, 121.)

4.5 VEROTUS

Verotus on yksi keskeisimmistä sijoittamisen kustannuksista. Pääsääntöisesti korkotuloista peritään lähdeveroa ja sijoituksista saatavista tuotoista peritään pääomatuloveroa. Pääomatuloja ovat muun muassa osingot, myyntivoitot, sijoitusrahastojen tuotot sekä vuokratuotot. Pääomatuloveroa maksetaan vuodesta 2015 alkaen 30 prosenttia 30 000 euroon asti ja tämän ylittävistä osuudesta 33 prosentin suuruisen vero. Osingot ovat 85 prosentin osalta verotettavaa pääomatuloa. Verotus vaikuttaa oleellisesti sijoituksista saatavaan tuottoon. Suomessa verolait ovat yksivuotisia, joten verotukseen saattaa tulla muutoksia vuosittain. (NASDAQ OMX 2011, 121; Pörssisäätiö 2015, 4.) Seuraavassa esitetyt verotiedot ovat kirjattu vuoden 2015 verotuksen mukaan.

4.5.1 Osinkotulot pörssiyrityksestä

Pörssiyrityksen maksamat osingot ovat osakkeenomistajalle kokonaan pääomatuloa. Pörssiyrityksen osakkeenomistajalle maksamasta osingosta on verotettavaa pääomatuloa 85 prosenttia ja loput 15 prosenttia verovapaata tuloa. Verotettavaa pääomatuloa (85 %:a) verotetaan edellä mainitun mukaisesti. Osakkeenomistaja maksaa saamastaan osinkotuloista 40 000 euroon asti 25,5 prosenttia (85 prosentista 30 prosenttia) veroa ja 27,2 prosenttia (85 prosentista 32 prosenttia) 40 000 euron ylittävältä osalta. Ennakkovero pidätetään osingonmaksun yhteydessä. Mikäli verot ovat korkeammat, loput verot osakkeenomistaja maksaa lopullisessa verotuksessa. (NASDAQ OMX 2011, 121; Pörssisäätiö 2015, 8.)

Esimerkki

<i>Pörssiyrityksen jakama osinko</i>	<i>1 000 euroa</i>
<i>Verotettava osuus</i>	<i>850 euroa</i>
<i>Verotus 30 %</i>	<i>255 euroa</i>

Kuvio 7. Esimerkki osinkojen verotuksesta. (Pörssisäätiö 2015, 8.)

4.5.2 Osinkotulot noteeraamattomasta yhtiöstä

Pörssissä noteeraamattomien yhtiöiden jakamat osingot verotetaan jakamalla ne pääoma- ja ansiotuloksi. Noteeraamattomista yhtiöistä saadun osingon vero määräytyy jakavan yhtiön nettovarallisuuden ja jaettavan osingon määrän mukaan. Osingosta on 25 prosenttia veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin sen määrä vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua kahdeksan prosentin vuotuista tuottoa, kuitenkin enintään 150 000 euroa/osingonsaaja/vuosi ja loput 75 prosenttia ovat verovapaata tuloa. Kahdeksan prosentin ylittävältä osalta osingosta 75 prosenttia on veronalaista ansiotuloa ja 25 prosenttia verovapaata tuloa. Yli 150 000 euron ylittävältä osalta osingosta 85 prosenttia on veronalaista pääomatuloa ja 15 prosenttia verovapaata tuloa. (NASDAQ OMX 2011, 121; Pörssisäätiö 2014, 8.)

Osakkeen matemaattinen arvo on yhtiön edeltäneenä vuonna päättyneen tilikauden nettovarallisuus (varat - velat) jaettuna osakkeiden lukumäärällä. (Pörssisäätiö 2015, 8-9.)

Esimerkki:

Yhtiön 31.12.2014 päättyneen tilikauden mukainen nettovarallisuus on 3 000 000 euroa. Osakkeiden lukumäärä on 100, joten yhden osakkeen matemaattinen arvo on 30 000 euroa. **Sari Sijoittaja** omistaa yhtiöstä 75 osaketta, joten hänen osakkeidensa matemaattinen arvo on yhteensä 2 250 000 euroa. Yhtiöstä jaetaan osinkoa vuonna 2014 yhteensä 300 000 euroa, ja Sari Sijoittajan osuus osinkoon on 225 000 euroa. Osingon verotus jakautuu seuraavasti:

8 % Sarin omistamien osakkeiden matemaattisesta arvosta on 180 000 euroa. Sarin osingosta 150 000 euroa verotetaan siten, että siitä 25 % (37 500) on pääomatuloa ja 75 % (112 500) verovapaata tuloa. 150 000 euroa ylittävästä mutta 8 %:n osuuteen asti osakkeiden matemaattisesta arvosta (30 000) verotetaan 85 % pääomatulona eli (85% * 30 000) 25 500 euroa. 25 % tästä osingosta on verovapaata (6375 euroa).

8 %:n tuoton eli 180 000 euroa ylittävältä osin (45 000 euroa) osingosta on 75 % eli 33 750 euroa veronlaista ansiotuloa ja 11.250 euroa on verovapaata tuloa.

Yhteenveto:

225 000 euron osinkotuotosta:

verovapaata yhteensä	128 250 euroa
pääomatuloa	63 000 euroa
ansiotuloa	33 750 euroa

Kuvio 8. Esimerkkilaskelma osinkojen verotuksesta. (Pörssisäätiö 2015, 9.)

4.5.3 Sijoitusrahastojen tuotot

Sijoitusrahastot ovat itse vapaita tulo- ja varallisuusverotuksesta, mutta sijoittajan tulee maksaa veroa rahastoista saamistaan tuotoista ja varallisuudesta. Sijoitusrahastojen tuotoista peritään pääomatuloveroa, joka pidätetään tuottojen maksamisen yhteydessä myyntivoittona. Sijoitusrahastoista tuottorahastot maksavat vuotuista tuottoa, kun kasvurahastot eivät jaa voittoa, vaan tuotto lisätään pääomaan. Sijoitusrahastoista saatavat tuotot pitää lisätä veroilmoitukseen, jollei niitä ole merkitty. (Pörssisäätiö 2015, 10.)

4.5.4 Myyntivoiton verotus

Myyntivoitto eli luovutusvoitto on tuottoa, joka saadaan kun osakkeet myydään hankintahintaa korkeammalla hinnalla. Myyntivoitto on pääomatuloa. Myyntitappiota eli luovutustappiota syntyy, kun omaisuus luovutetaan hankintahintaa alhai-

semmällä hinnalla. Myyntivoitoista menee veroa samoin kuin muistakin pääomatuloista. Kaikki pääomatulot lasketaan yhteen ja verotettavasta osuudesta menee veroa 30 prosenttia 30 000 euroon asti ja 33 prosenttia sen ylittävältä osalta. Sijoitusrahaston kasvuosuuksien vaihto saman rahaston tuotto-osuuksiksi ja päinvas-toin on verovapaata, mutta siirto toiseen sijoitusrahastoon ei ole. Jos myytyjen arvopaperien tai muun omaisuuden yhteenlasketut myyntihinnat ovat vuoden aikana enintään 1000 euroa, on voitto verovapaata. (NASDAQ OMX 2011, 122; Pörssisäätiö 2015, 23.)

Esimerkki

Anne Berg on saanut rippilahjaksi osakkeita, joiden arvo on yhteensä 800 euroa. Annella on tarve saada rahaa, joten hän hyödyntää pienten kauppojen verovapautta ja myy 800 euron osakkeet. Koska Anne ei vuoden aikana myynyt muita arvopapereita tai omaisuutta, ei häneltä peritä veroa.

Kuvio 9. Esimerkki verovapaasta myyntivoitosta. (Pörssisäätiö 2015, 23.)

Myyntivoiton laskemista varten käytetään joko todellista hankintamenoa tai *hankintameno-olettamaa*. Alle 10 vuotta omistetun omaisuuden hankintameno-olettama on 20 prosenttia myyntihinnasta ja yli 10 vuotta omistetun omaisuuden 40 prosenttia. Alle 10 vuotta omistetun omaisuuden verotettava voitto on näin ollen 80 prosenttia myyntihinnasta. Luovutusvoiton todellinen vero on siis 24 prosenttia (30 %:a 80 %:sta) omaisuuden myyntihinnasta. Vastaavasti yli 10 vuotta omistetun omaisuuden luovutusvoiton todellinen vero on 18 prosenttia (30 %:a 60 %:sta) omaisuuden myyntihinnasta 40 prosentin hankintameno-olettaman mukaan. Omaisuuden myyntihinnasta ei voi vähentää omaisuuden myymisestä ja ostamisesta syntyneitä kuluja, jos verotuksessa käytetään hankintameno-olettamaa (kts. vähennykset). (Pörssisäätiö 2015, 23.)

Myyntivoiton veron laskemisessa kannattaa käyttää todellista hankintahintaa, jos omaisuuden todellinen hankintahinta ja sen ostamisen ja myymisen kulut ovat olleet yhteensä suuremmat kuin 20 tai 40 prosentin hankintameno-olettama. Esi-

merkiksi varainsiirtoverot ja välityspalkkiot ovat vähennyskelpoisia kuluja. (Pörssisäätiö 2015, 24.)

Esimerkkejä

***Olli Osakas** osti yli kymmenen vuotta sitten osakkeita, joista hän maksoi kuluineen 16 000 euroa. Hän myi ne 100 000 eurolla. Olli totesi, että 40 prosentin hankintameno-olettama on edullisempi vaihtoehto kuin todellinen hankintameno. Hänen luovutusvoitokseen jäi näin ollen 60 000 euroa, josta menee veroa 18 900 euroa (30 000 euron osalta 30 % eli 9 000 euroa ja 30 000 euron osalta 33 % eli 9 900 euroa).*

Kuvio 10. Esimerkki hankintameno-olettaman käytöstä. (Pörssisäätiö 2015, 24.)

4.5.5 Vähennykset

Tärkein vähennysoikeus sijoittajan kannalta on myyntitappioiden vähentäminen. Myynti- eli luovutustappiot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia myyntivoitoista. Ne voidaan vähentää myyntivoitoista tappion syntymisvuonna tai viiden seuraavan vuoden kuluessa. Myyntitappioita ei voi vähentää muista pääomatuloista. Luovutustappiota ei voi vähentää, jos vuoden aikana myydyn omaisuuden hankintamenot ja luovutushinnat ovat olleet yhteensä enintään 1000 euroa. (Pörssisäätiö 2015, 25.)

Toinen vähennysoikeus on pääomatulojen säilyttämisestä ja hankkimisesta aiheutuneiden menojen vähentäminen eli sijoittaja saa vähentää pääomatuloistaan kaikki kaupankäyntikustannukset. Tällaisia kustannuksia ovat muun muassa omaisuuden hoitopalkkio tai tallelokerovuokra. Menot voidaan vähentää vain 50 euron omavastuun ylittävältä osalta. Menojen ollessa suuremmat kuin pääomatulot, saa 30 prosenttia ylimenevästä osasta vähentää alijäämähyvityksenä ansiotuloista menevästä verosta alijäämähyvityksen enimmäismäärää koskevin rajoituksin. (NASDAQ OMX 2011, 123; Pörssisäätiö 2015, 8.)

Esimerkki

Markku Markkasen pääomatulot ovat 1 000 euroa ja tulon hankkimisesta aiheutuneet menot 1 100 euroa. Vähennyskelpoiset menot ylittävät siis tulot 100 eurolla. Näin Markku saa vähentää ansiotulojen verostaan 30 euroa alijäämähyvityksenä (30 prosenttia 100 eurosta).

Kuvio 11. Esimerkki verovähennysoikeudesta. (Pörssisäätiö 2015, 8.)

Kolmantena pääomatuloista voidaan vähentää myös tietyt vähennyskelpoiset korkomenot. Pääoma- ja ansiotulon sekä oman asunnon hankkimiseen otettujen lainojen korot ovat vähennyskelpoisia. Lisäksi pääomatulon hankkimista varten otettujen lainojen muut kulut kuin korkokulut ovat vähennyskelpoisia myyntivoittojen osalta. (NASDAQ OMX 2011, 124.)

Alijäämähyvitys

Alijäämää syntyy, kun pääomatuloista tehtäviä vähennyksiä on enemmän kuin pääomatuloja. Ansiotulojen veroista voidaan vähentää pääomatulon tuloveroprosentin suuruinen osuus alijäämästä. Alijäämä muuttuu tappioksi, jos alijäämää on enemmän kuin verovuonna voi vähentää. Sen voi vähentää kymmenenä seuraavana verovuotena pääomatuloista. (Pörssisäätiö 2015, 37.)

Alijäämähyvityksen enimmäismäärät, euroa	
Yksinäinen	1 400
Aikuinen ja 1 lapsi	1 800
Aikuinen ja useampia lapsia	2 200
Puolisot	2 800
Puolisot ja 1 lapsi	3 200
Puolisot ja useampia lapsia	3 600

Kuvio 12. Alijäämähyvityksen enimmäismäärät. (Pörssisäätiö 2015, 38.)

Yksin asuva henkilö voi vähentää enintään 1400 euroa alijäämähyvityksenä. Puoliso ja lapsien määrä nostaa alijäämähyvityksen määrää. Alijäämähyvityksestä voi siirtää puolisolalle sen osuuden, jonka vähentämiseen omat verot eivät riitä. (Pörssisäätiö 2015, 37.)

Esimerkki

Mikko Markkasella on vähennyskelpoisia korkomenoja 3 000 euroa ja osinkotuloja 3 000 euroa, joista verotettavaa $85\% \times 3\,000$ euroa eli 2 550 euroa. Alijäämää syntyy näin ollen $3\,000$ euroa - $2\,550$ euroa eli 450 euroa. Alijäämähyvitys on $30\% \times 450$ euroa eli 135 euroa. Mikko saa vähentää koko alijäämähyvityksen ansiotulojensa verosta.

Kuvio 13. Esimerkki alijäämähyvityksestä. (Pörssisäätiö 2015, 38.)

5 PRODUKTIN LAATIMINEN

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisella opinnäytetyöllä pyritään kehittämään työelämää, ja tavoittelemaan ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan kehittämistä, ohjeistamista, järjestämistä tai järjeistämistä. Toiminnallisella opinnäytetyöllä on näin ollen tavallisesti toimeksiantaja. Toteutustapana voi olla kohderyhmän mukaan esimerkiksi kehittämissuunnitelma, kirja, opas tai muu tuotos/tuote/produkti tai projekti. Tuotos voi olla myös tapahtuman tai tilaisuuden suunnitteleminen tai järjestäminen. Vaikka toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen on monesti selvityksen tekemistä ja tiedonhankintaa, vaaditaan opinnäytteen tekijältä tutkivaa ja kehittävä otetta. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2015.)

5.2 Suunnittelu

Opinnäytetyön suunnittelu aloitettiin loppuvuodesta 2014. Suoritin työharjoittelun Osuuspankissa Tampereella kesällä 2014, jonka jälkeen jatkoin työskentelyä kyseisessä yrityksessä. Pidin vapaata töistä marras-joulukuun ajan, jotta sain opinnäytetyön aluilleen. Tammikuussa jatkoin työskentelyä samaisessa yrityksessä ja tein opinnäytetyötä työn ohella. Opinnäytetyön aihe nousi esille omasta kiinnostuksestani sijoittamisesta kohtaan sekä työtehtävieni muuttuessa. Myös organisaatiossa tulevat muutokset vahvistivat tarvetta tämän kaltaiselle oppaalle. Sain idean oppaan tekemisestä työkavereiltani, jotka ovat kertoneet tarvitsevansa yhä enemmän tietoa sijoittamisesta työpäivien aikana ja asiakastapaamisissa.

Pankin toimihenkilöiden tulee suorittaa sijoituspalvelututkinto (APV1), kun he toimivat asiakaspalvelutehtävissä sijoituspalveluihin liittyen. Finanssialan Keskusliitto edellyttää tutkinnon hyväksytyä suoritusta tällaisissa työtehtävissä toimivilta henkilöiltä. Opas toimii hyvänä itseopiskeluvälineenä valmistautumisessa tutkinnon suorittamiseen. Oppaan tekemisessä on käytetty hyväksi samoja kirjoja ja materiaaleja kuin tutkinnon suorittamisen valmistautumiseen käytetään. Oppaan

tavoitteena onkin laajentaa työntekijän tietämystä sijoittamisen perusteista, rahoitusmarkkinoista, yleisimmistä sijoitusinstrumenteista sekä niiden verotuksesta.

5.3 Toteutus

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi OP Tampere. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Opinnäytetyö on toiminnallinen työ, joka muodostuu teoriaosuudesta sekä sen pohjalta toteutetusta oppaasta. Tutkimuksessa haastateltiin muutamia pankin sijoitustehtävissä toimivia asiantuntijoita. Heidän kanssaan asetettiin oppaalle tavoite ja käytiin läpi millainen oppaasta pitäisi tulla. Heidän kanssaan käytiin läpi myös mitä oppaan tulisi sisältää ja millaisia lähteitä oppaan tekemisessä käytettäisiin. Työssä syvennyttiin sijoitustuotteiden valintaan vaikuttaviin tekijöihin haastattelujen, yleisen kirjallisuuden, sähköisten lähteiden ja pankissa käytössä olevan materiaalin avulla. Haastattelujen avulla pyrittiin saamaan tietoon, millaista tietoa sijoituspalvelutehtävissä työskentelevät toimihenkilöt tarvitsevat tukemaan osaamistaan. Teoriaosuudessa käytettiin uusimpia teoksia ja julkaisuja sekä verkkolähteitä. Opas toteutettiin teoriaosuuden pohjalta, ja siihen koottiin keskeisimmät asiat sijoittamisesta.

6 ARVIOINTI JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaista tietämystä sijoittamisesta päivittäisten pankkiasioiden parissa työskentelevät toimihenkilöt tarvitsevat. Tutkimusongelmaa lähestyttiin haastattelujen avulla, jotka toteutettiin avoimina haastatteluina. Tutkimuksessa haastateltiin pankin sijoitustehtävissä toimivia asiantuntijoita. Haastateltavat valittiin heidän asiantuntijuutensa ja tehtävänsä mukaan. Haastattelujen tarkoituksena oli saada selville millaista tietoa oppaaseen tulisi koota, miten opas rajataan sekä millaisia lähteitä ja materiaaleja oppaassa käytetään. Opas pyrittiin kokoamaan vastaten tätä tarvetta.

Oppaan laatimisessa käytettiin pääasiassa rahoitusalan tunnettujen professorien kirjallisuutta, finanssivalvonnan ja pörssisäätiön julkaisuja sekä NASDAQ OMX Helsingin eli Helsingin pörssin teoksia. Projektissa käytettyjen lähteiden voidaan näin ollen todeta olleen luotettavia eli valideja. Työn tavoitteena oli koota työn kannalta olennainen tieto olemassa olevasta tiedosta yksiin kansiin. Työssä haasteita aiheutti oleellisen tiedon tunnistaminen sekä aiheen rajaaminen. Pankin sijoitusneuvojat auttoivat minua tarpeellisen tiedon tunnistamisen kanssa. Aiheen rajaamisen kanssa tuli ongelmia työn loppuvaiheessa, kun opas alkoi paisua liian laajaksi. Jälkikäteen ajatellen opas olisi kannattanut rajata koskemaan vain osaa sijoitusinstrumenteista esimerkiksi ainoastaan rahastoja ja osakkeita.

Ajankäytön olisi voinut suunnitella ja organisoida paremmin. Työn oli alun perin tarkoitus valmistua loppuvuoden 2014 aikana. Sopivan aiheen löytäminen vei kuitenkin kauan aikaa. Opinnäytetyön tekeminen työn ohella oli suhteellisen rankkaa ja hidasta.

Sijoitustuotteiden oppaita on tehty opinnäytetöinä aiemminkin. Tämän oppaan tarkoitus oli erottua muista oppaista kohderyhmänsä perusteella. Opasta tarkasteltiin toimihenkilön tarpeen mukaan, joten opas käsittelee enemmän lainsäädäntöä, valvontaa ja verotusta. Lisäksi toimeksiantajalla oli selvä tarve tämän kaltaiselle oppaalle. Yrityksessä ei ole ollut tällaista opasta aiemmin käytössään. Organisaatio-

tiossa tapahtuvien muutosten jälkeen myös päivittäispuolen palveluneuvojilla on vastuutettuja asiakkaita. Se edellyttää toimihenkilöiltä yhä enemmän kokonaisvaltaisempaa palvelua ja neuvontaa. Tietenkin päivittäispuolella vastataan ainoastaan piensijoittamisesta ja säästämisestä, mutta toimihenkilön tulee kuitenkin osata tunnistaa asiakkaiden tarpeet ja herättää heidän mielenkiintonsa.

Olen tyytyväinen aikaansaamaani oppaaseen. Mielestäni opas on selkeä ja etenee loogisessa järjestyksessä. Opas käsittelee tarkoituksenmukaisesti sijoituskohteista eniten rahastoja ja osakkeita sekä niiden sijoituspolitiikkaa ja hyötyjä. Jokaisen toimihenkilön tulee myös tuntea finanssialan lainsäädäntöä, valvontaa ja säädöksiä. Verotusta käsittelevää kappaletta on selkeytetty käyttäen esimerkkitapauksia tekstin tukena. Aiempia samasta aiheesta tehtyjä töitä en löytänyt, mikä tuo oppaalle lisäarvoa.

Oppaan onnistumisesta kertoo myös toimeksiantajan neuvonta- ja sijoituspalveluiden johtajan antamat positiiviset kommentit työstä.

”Mielestäni olit saanut kerättyä työhön erittäin laajan alueen tiivistetyksi. Mielestäni tunnuslukuista ja riskimittareiden laskukaavoista mukana olivat ne keskeisimmät, ja ne olivat mukana hyvin tukemassa asiaa. Koska aihealue on niin laaja ja ajatuksena on ollut esittää perusasiat selkeästi sijoitusasioihin perehtyjälle, mielestäni olet ne saanut tähän oppaaseen poimittua mukavasti.”

Mielestäni työn tavoite saavutetaan silloin, kun toimeksiantaja on tyytyväinen.

6.1 Jatkotutkimusehdotukset

Opasta tullaan käyttämään OP Tampereen päivittäispuolen henkilöstön perehdyttämiseen. Opas kiteyttää sijoittamisesta tarvittavan tiedon tiiviiseen ja ymmärrettävään muotoon. Jatkotutkimus voitaisiin suorittaa enemmän syventyen sijoittamiseen. Jatko-opas voisi toimia sijoitusneuvojien käsikirjana, joka voisi käsitellä

muun muassa laajemmin osakekaupankäyntiä ja suhdanteiden vaihtelua. Aihe olisi silloin paljon laajempi, joten työ voisi sopia mahdollisesti kahdelle opiskelijalle.

LÄHTEET

- Aalto University. 2015. Executive Education. Sijoituspalvelualan tutkinnot. Viitattu 3.1.2015. <http://www.aaltoee.fi/ohjelma/sijoituspalvelututkinnot/yleistietoa>
- Danske Bank. 2014. MiFID – kysymyksiä ja vastauksia. Viitattu 16.12.2014. <http://www.danskebank.fi/fi-fi/Sivut/Mifid/MiFID/MiFIDKysymyksiaJaVastauksia/Pages/MiFIDKysymyksiaJaVastauksia.aspx>
- FIM. 2014a. Rahoitussanasto. Viitattu 26.11.2014. <https://www.fim.com/sijoituskoulu/sijoitussanasto/rahastosanasto>
- FIM. 2014b. Sijoitussanasto. Viitattu 27.11.2014 <https://www.fim.com/sijoituskoulu/sijoitussanasto>
- Finanssivalvonta. 2015a. Joukkovelkakirjalainat. Viitattu 11.5.2015. <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/Jvk/Pages/Default.aspx>
- Finanssivalvonta. 2015b. Pörssi. Viitattu 6.1.2015. <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Palveluntarjoajat/Sijoitusala/Sijoituspalveluyritykset/Pages/Default.aspx#.VKvpnSusWrQ>
- Finanssivalvonta. 2015c. Rahastoyhtiöt. Viitattu 6.1.2015. <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Palveluntarjoajat/Sijoitusala/Rahastoyhtiöt/Pages/Default.aspx#.VKvpbCusWrQ>
- Finanssivalvonta. 2015d. Sijoituspalveluyritykset. Viitattu 6.1.2015. <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Palveluntarjoajat/Sijoitusala/Sijoituspalveluyritykset/Pages/Default.aspx#.VKvpnSusWrQ>
- Kallunki, J., Martikainen, M. & Niemelä, J. 2011. Ammattimainen sijoittaminen. 7. painos. Vantaa. Talentum.
- Kangas, P. & Hämäläinen J. 2007. Perehdyttämisen suunnittelu ja toteutus. 1. painos. Helsinki. Työturvallisuuskeskus TTK. Viitattu 20.5.2015.
- Kjelin, E. & Kuusisto, P. 2003. Tulokkaasta tuloksentekijäksi. Helsinki. Talentum.
- Kolkkinen, M. 2014. Sijoitusneuvoja. Tampereen Seudun Osuuspankki. Haastattelu 4.12.2014.
- L 14.12.2012/747. 2015a. Sijoituspalvelulaki. Asiakasta koskevat tiedot. Finlex. Viitattu 15.3.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120747#L10P4>

L 14.12.2012/747. 2015b. Sijoituspalvelulaki. Sijoituspalveluyrityksen tiedonantovelvollisuus. Finlex. Viitattu 15.3.2015.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120747#L10P5>

Lindström, K. 2005. Menesty osakesijoittajana. 2. painos. Helsinki. Talentum.

NASDAQ OMX, 2011. Opi osakkeet. 6. painos. Helsinki.

Nordea. 2015. Sijoitusaika. Viitattu 4.5.2015.

<http://www.nordea.fi/Henkilöasiakkaat/Säästöt/Sijoittaminen/Sijoitusaika/701784.html>

Oksaharju, J. 2013. Hajauta tai hajoa. 1. painos. Nordnet.

OP. 2015a. Sijoittajakuva. Viitattu 14.4.2015.

<https://www.op.fi/op?id=200111&srcpl=3>

OP. 2015b. Säästöt ja sijoitukset. Viitattu 3.4.2015.

https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/saastot-ja-sijoitukset/rahastot/kaikki-rahastot?id=36220&sivu=rahastotuotekortti.html&ID_NOTATION=18513241&sym=18513241

OP. 2015c. Tervetuloa Tampereen Seudun Osuuspankkiin. Viitattu 7.5.2015. OP. 2015. Sijoittajakuva. Viitattu 14.4.2015.

<https://www.op.fi/op?id=200111&srcpl=3>

Penttinen, A. & Mäntynen, J. 2006. Työhön perehdyttäminen ja opastus - ennakoivaa työsuojelua. 1. painos. Helsinki. Työturvallisuuskeskus. Viitattu 20.5.2015.

Pesonen, M. 2011. Säästäjästä sijoittajaksi –Jokamiehen sijoitusopas. Porvoo. WSOYPro.

Puttonen, V. & Repo, E. 2011. Miten sijoitan rahastoihin? 5. uud. painos. Helsinki. WSOY.

Pörssisäätiö. 2012. Sijoitusrahasto-opas 2012. Viitattu 30.11.2014.

<http://www.porssisaatio.fi/wpcontent/uploads/2012/07/Sijoitusrahasto-opas.pdf>

Pörssisäätiö. 2013. Osakeopas 2013. Viitattu 30.11.2014.

http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2012/01/osakeopas_fin_f.pdf

Pörssisäätiö. 2014a. MiFID ja minä -sijoittajan viisi kysymystä uudesta direktiivistä. Viitattu 16.12.2014. <http://www.porssisaatio.fi/blog/2007/10/25/mifid-ja-mina-sijoittajan-viisi-kysymysta-udesta-direktiivista/>

Pörssisäätiö. 2014b. Sijoittajan korko-opas 2014. Viitattu 30.11.2014.
http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/06/korko_opas_2014_perus.pdf

Pörssisäätiö. 2014c. Sijoittaminen – Opas uteliaille. Viitattu 4.5.2015.
http://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2014/08/sijoitusopas_2014_fin_final_low1.pdf

Pörssisäätiö. 2015. Sijoittajan vero-opas 2015. Viitattu 4.4.2015.
<http://www.multimagazine.fi/index.php?id=sijoittajan-vero-opas-2015>

Silver, E. 2014. Sijoitusneuvoja. Tampereen Seudun Osuuspankki. Haastattelu 21.4.2014.

Virtuaali ammattikorkeakoulu. 2015. Monimuotoinen / toiminnallinen opinnäyte-työ. Viitattu 14.5.2015.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.ht>

SISÄLLYS

1. JOHDANTO
2. VALVONTA JA LAINSÄÄDÄNTÖ
 - 2.1. Sijoituspalvelututkinto
 - 2.2. Finanssivalvonta
 - 2.3. MIFID
3. SIOITTAJAKUVAN KARTOITUS
 - 3.1. Riski
 - 3.1.1. Riskimittarit
 - 3.2. Tuotto
 - 3.3. Hajauttaminen
 - 3.4. Sijoitushorisontti
4. SIOITUSKOHTEET JA KAUPANKÄYNTI
 - 4.1. Pörssi
 - 4.2. Osakkeet
 - 4.2.1. Miksi sijoittaa osakkeisiin?
 - 4.2.2. Tunnuslukuja
 - 4.3. Rahastoyhtiö
 - 4.3.1. Sijoitusrahastolaki ja rahastojen valvonta
 - 4.4. Rahastot
 - 4.4.1. Rahastojen sijoituspolitiikka
 - 4.4.2. Miksi sijoittaa rahastoihin?
 - 4.4.3. Korkorahastot
 - 4.4.4. Osakerahastot
 - 4.4.5. Yhdistelmärahastot
 - 4.4.6. Erikoissijoitusrahastot
 - 4.5. ETF:t
 - 4.6. Joukkovelkakirjalainat
 - 4.7. Johdannaiset
 - 4.7.1. Optio

4.7.2. Warrantti

4.7.3. Termiini

4.7.4. Futuuri

4.7.5. Swap-sopimukset

5. VEROTUS

5.1. Osinkotulot pörssiyhtiöstä

5.2. Osinkotulot noteeraamattomasta yhtiöstä

5.3. Sijoitusrahastojen tuotot

5.4. Myyntivoiton verotus

5.5. Vähennykset

5.5.1. Alijäämähyvitys